

TRUST Forssa

**Voimavaroja ja osallisuutta Forssan seudulle
- pilottihankkeen loppuraportti**

8.12.2017

SISÄLTÖ

Saate, s. 3

Tiivistelmä, 4

1. Johdanto, 5

2. Hankkeen lähtötilanne, 5

Taustaa, 5

Väestösuhteet, 6

3. Hankkeen tavoitteet ja vaikuttamisstrategia, 8

Hyviä suhteita edistävä ja voimavaraistava suunta tarpeen, 8

Vaikuttamisstrategia, 9

4. Hankkeen suunnittelu ja organisointi, 10

5. Voima-kurssi maahanmuuttajataustaisille asukkaille, 11

Lähtökohdat ja tavoitteet, 11

Osallistujat, 12

Kurssin kokonaisarviointi palautteen valossa, 14

6. Voimavarat esiin –valmennus järjestöjen vapaaehtoisille, 18

Keitä osallistui ja mitä opittiin? 19

Missä määrin järjestövalmennus tuki voimavaraistavaa otetta? 19

Maahanmuuttajaneuvosto? 20

7. Kokoavaa - saavutettiin tavoitteet? 22

Tapahtuiko voimaantumista? 22

Tehtiinkö yhdessä, luotiinko yhteyttä? 23

Omaksuivatko järjestöt voimavaraistavaa ja hyviä väestösuhteita edistävää toimintamallia? 23

Vahvistuiko ote paikalliseen yhteisöön ja yhteiskuntaan? 24

Toiko hyvien väestösuhteiden jäsennys jotakin uutta? 25

Voimavaraistavasta otteesta ”Forssan malli” hyvien suhteiden edistämiseen? 26

Kokemuksia hankkeen organisoitumisesta, 26

Liitteet (muut kuin liite 1 erillisinä sähköisinä dokumentteina)

1. Voima-kurssin työpajat, tuloksia ja kurssilaisten palautetta, 29

2. TRUST Forssa –hankkeen mallinnus

3. Hankesuunnitelma

4. Hankestrategia

5. Hanketoteuttajien sopimus

6. Voima-kurssin työpajojen ohjelma ja materiaalit sekä osallistujaseuranta

7. Järjestöjen Voimavarat esiin -valmennuspäivien ohjelmat ja materiaalit sekä osallistujaseuranta

Saate

TRUST-Forssa -hanke on hyvä esimerkki kotoutujien ja kolmannen sektorin oman kyvykkyyden tunnistamisesta, esille nostamisesta ja tukemisesta. Hankkeen koordinoima tekeminen aktivoi, koulutti ja kehitti sekä kotoutujien, kolmannen sektorin että viranomaisverkoston kykyä toimia tavoitteellisen ja voimavaraistavan kotoutumisen kentällä. Tekeminen on jatkumoa prosessille, jossa Forssassa ja seudulla edistetään aktiivista kansalaisuutta, omien mahdollisuuksien näkemistä ja yhteistyötä.

Päätulokset näkyvät vasta vuosien päästä, mutta johtopäätökset puoltavat hankkeen tavoitteissa onnistumista. Hankkeessa yhdistyivät eri sektoreiden ja osaajien tekeminen tavalla, joka hyödytti kotoutujia ja heidän verkostoaan. Toiminta ja malli tukevat osaltaan kotoutumista ja siinä onnistumista monitahoisesti koko seudulla, erityisesti kotoutujien oman ja aktiivisen toimijuuden kautta.

Forssan kaupungin puolesta,

Jaakko Leskinen

Työllisyys- ja hyvinvointipalvelujen päällikkö, kotouttamisasioiden yhteyshenkilö

Tiivistelmä

Forssan seutu valittiin Oikeusministeriön TRUST- Hyvät väestösuhteet Suomessa – hankkeen yhdeksi pilottialueeksi vuonna 2016. Tämä mahdollisti kolmannen sektorin sekä viranomaistoimijoiden yhteishankkeen ”TRUST Forssa – Voimavaroja ja osallisuutta Forssan seudulle”.

TRUST-Forssa –hanke pyrki kotouttavan järjestötoiminnan uudelleen suuntaamiseen tilanteessa, jossa vastaanottokeskuksen toiminnan ”hätaapuluonne” oli päättynyt ja oli aika siirtyä maahanmuuttajien ja kantaväestön yhteistyön pitkäjänteiseen tukemiseen. Avaintavoite oli maahanmuuttajien voimavaroihin ja osallisuuteen perustuvan suunnan vahvistaminen sekä sitä kautta kantaväestön ja tulijoiden vuorovaikutuksen syventäminen.

Pakolaistaustaisille maahanmuuttajille luotiin voimavaraistava valmennuskokonaisuus - Voima-kurssi. Kurssilla käsiteltiin taitoja, joissa ”olen hyvä”, informoitiin vaikuttamisen mahdollisuuksista sekä tutustuttiin Forssan kaupungin hallintoon ja valtuustopäättäjiin. Paikalliset toimittajat perehdyttivät lehdistön ja sananvapauden rooliin. Työllisyys- ja koulutuspolissa kurssilaiset kertoivat ammatillisia unelmiaan ja saivat neuvoja paikallisilta asiantuntijoilta.

Hankkeessa opastettiin myös järjestöjen vapaaehtoistyöntekijöitä maahanmuuttajien kulttuurin, elämäntilanteiden ja traumaattisten taustojen ymmärtämiseen sekä voimavaraistavan toimintamalliin. Tämä kasvatti herkkyyttä nähdä pakolaistaustaisten maahanmuuttajien omia voimavaroja ja antaa tilaa heidän osaamiselleen sen sijaan, että maahanmuuttajat mielletäisiin avun tarvitsijoina, joille tarjotaan palveluja.

Voima-kurssi toteutti Yhdessä parempi huominen –tapahtuman, jossa yli 130 kantasuomalaista ja maahanmuuttajaa tutustuivat toisiinsa myönteisessä hengessä. Järjestöaktiivit osallistuivat tapahtuman suunnitteluun ja toteutukseen, mutta maahanmuuttajilla oli päärooli, jossa he saivat näyttää osaamistaan. Järjestöt päättivät antaa jatkossa enemmän vastuuta maahanmuuttajille.

Voima-kurssi, yhteinen tekeminen järjestöjen kanssa ja vapaaehtoisten valmennus suuntasivat kaikki huomion maahanmuuttajien voimavarojen tunnistamiseen, käyttöön ottoon ja sitä kautta kontaktien luomiseen tulijoiden ja kantaväestön kesken. Hanke vahvisti maahanmuuttajien uskoa omaan mahdollisuuteen. Osallistujat totesivat saaneensa paljon uusia näköaloja omalle kotoutumiselleen.

Forssan seudulla on maahanmuuttajia ja järjestöaktiiveja, jotka ovat jo paljon tekemisissä. Yhdessä kotouttavan verkoston, oppilaitosten, yrittäjien ja kunnallisten päättäjien kanssa tämä ydinjoukko voi viedä muutosta eteenpäin ja näyttää ”Forssan mallia” hyvien väestösuhteiden voimavaraistavasta kehittämisestä. Suunta siihen vahvistui, mutta arkeen juurtuminen edellyttää ohjelmallista kehittämistukea jatkossakin.

Hankkeen ohjausryhmä edusti laajasti seudun kotouttavaa toimintaa. Tämä lisää todennäköisyyttä sille, että voimavaraistavaa otetta pyritään jatkossa soveltamaan seudulla laajemminkin. Jatkoajatuksiksi nousivat voimavaroista lähtevän oman kurssin järjestäminen maahanmuuttajien työllistymisen hyväksi sekä maahanmuuttajaneuvoston perustaminen.

Hankkeen toteuttivat Forssan kaupunki, Forssan seudun hyvinvointikuntayhtymä, Punaisen ristin Forssan ja Jokioisten paikallisosastot sekä Forssan Ev.lut. seurakunta ja Forssan helluntaiseurakunta. Forssan kaupungin työllisyys- ja hyvinvointipalvelut olivat hankkeen keskeinen mahdollistaja. Hankkeen suunnittelussa ja toteutuksessa käytettiin ulkopuolista asiantuntijatukea.

1. Johdanto

TRUST Forssa oli Oikeusministeriön TRUST – Hyvät väestösuhteet Suomessa –hankkeen paikallinen pilottihanke Forssan seudulla elokuusta joulukuuhun vuonna 2017.

Tässä loppuraportissa selvitetään hankkeen tavoitteet ja organisointi. Seuraavaksi käsitellään erikseen kahta päätoimintamuotoa sekä kootaan lopuksi havaintoja toimintojen ja koko hankkeen vaikutuksista.

Raportin liitteisiin on koottu hankkeen suunnitteludokumentit, työpajojen ja valmennusten ohjelmat ja opetuksessa käytetyt materiaalit ja kurssipalautteet.

2. Hankkeen lähtötilanne

Taustaa

Forssa on 17 500 asukkaan kaupunki Lounais-Hämeessä. Ympäryskuntien kanssa seudulla on väkeä yhteensä noin 35 000. Alueella on paljon teollisuutta, johon on työllistynyt työperäisiä muuttajia. Sen sijaan turvapaikanhakijoiden aalto vuonna 2015 oli uusi asia.

Kun tulijoiden aalto sijoittui Forssaan, Punaisen Ristin Hämeen piiri perusti mm. Forssan, Jokioisten ja Tammelan osaston vapaaehtoisten voimin hätämajoituskeskuksen. Noin kahden viikon kuluttua vastuun toiminnasta ottivat keskuksen palkatut piirin työntekijät.

Järjestöt ja seurakunnat jatkoivat vapaa-ajan ohjelman järjestämistä turvapaikanhakijoille. Sittemmin toiminta on vakiintunut ja osa maahanmuuttajista on löytänyt tiensä kielikursseille ja erilaisiin urheilu-ym. harrastuksiin sekä viikoittaisiin ”olohuoneiltoihin”, joita kolmannen sektorin toimijat yhdessä järjestävät.

Keskuksen tuloa oli aluksi vastustettu. Toiminnan alkuvaiheessa sattui nujakointiin ja tappeluun johtanut yhteentörmäys vastaanottokeskuksen asukkaiden ja paikalle tulleen kantaväestön kesken, mistä uutisoitiin laajalti. Paikallisten mukaan osa suomalaisista oli Forssan ulkopuolelta tulleita ”aktivisteja”. Forssan kaupunki otti tilanteessa aktiivisen sovittelijan roolin, mitä myöhemmin on kutsuttu ”Forssan malliksi”. Myös Suomen pakolaisavun naapurussovittelu on toiminut paikkakunnalla. Sittemmin tilanne on rauhoittunut ja vakiintunut, vaikka vastakkain asettelua tulijoiden puolesta ja vastaan on ilmennyt edelleen mm. yleisönosastokirjoituksissa. Toisaalta paikallisessa mediassa on tuotu esiin maahanmuuttajien tarinoita myönteisessä hengessä.

Forssaan ja sen lähiympäristöön on muodostunut erittäin aktiivisesti yhteistyötä tekeviä kotouttavan toiminnan verkostoja. Forssan kaupunki, Forssan seudun hyvinvointikuntayhtymä ja kolmannen sektorin toimijat perustivat yhdessä TUVAKO-verkoston, jossa on vaihdettu tietoja turvapaikanhakijoiden tilanteista ja toiminnasta heidän hyväkseen. Kun vastaanottokeskus lakkautettiin Forssassa maaliskuussa 2017, osa noin kahdestasadasta turvapaikanhakijasta jäi paikkakunnalle yksityismajoitukseen. Osa heistä on saanut oleskeluluvan ja asettumassa alueelle pysyvästi. Lisäksi Forssa ja lähikunnat ovat ottaneet vastaan

kiintiöpakolaisia lähinnä Syyriasta. Yhteensä seudulla on n. 150 pakolaistaustaista asukasta. Tämän lisäksi on avioliiton, opiskelun tai työn vuoksi muuttaneita.

Väestösuhteet

Alueen väestösuhteiden viimeaikaista tilannetta kuvaa taulukko 1, joka perustuu TRUST Forssa -hankkeen ohjausryhmän käsityksiin elokuussa 2017. Tilannearviossa heijastuu asiantuntemus aivan arjen tasolla toimimisesta sekä mm. kotouttavan sosiaalityön kokemus.

Alun ”hypetys” auttamisessa on kääntynyt maltillisempaan ja järkevämpään suuntaan. Kantaväestössä on aktiivinen myönteisesti suhtautuva ydinjoukko, joka on rakentavassa vuorovaikutuksessa niiden toiminnan piiriin kuuluvien maahanmuuttajien kanssa. Se on omiaan vahvistamaan myönteisiä suhteita ja turvallisuuden tunnetta puolin ja toisin, vaikka toisaalta törmätään mm. avun vaatimusten kasvamiseen.

Sekä kantaväestö että maahanmuuttajat saattavat kokea jonkinasteista turvallisuushkaa. Ilmenee edelleen pelkoja, epäluuloja, tiedon puutetta jne. Osallisuus ja vaikuttamisen mahdollisuudet näyttäytyvät asiana, jossa on mahdollisuuksia, mutta työ on kesken. Maahanmuuttajat eivät tunne suomalaista yhteiskuntaa ja tapoja vaikuttaa siihen. Kokemus on tuonut esiin myös sen, että maahanmuuttajaryhmien keskinäisissä suhteissa on jännitteitä, joita ei voi jättää huomiotta.

Tämä kaikki perusteli työn jatkamista ja suuntaamista suuren yleisön asenneilmaston paranemiseen sekä vuorovaikutuksen lisäämiseen muidenkin kuin järjestöjen ja seurakuntien toiminnan piirissä olevien kantasuomalaisten ja maahanmuuttajien kesken. Ydinjoukko, jolla on jo takanaan paljon arjen tason kokemusta yhteistyöstä, voi toimia hyvien suhteiden airueina laajemmaltikin. Tämä oli TRUST Forssa –hankkeen keskeinen lähtökohta hyvien väestösuhteiden edistämiseen.

Taulukko 1. Väestösuhteet Forssassa 2015-2017? TRUST Forssa -hankkeen ohjausryhmän käsityksiä 28.8.2017

Kantaväestö vs. uudet tulijat	Hyvää++ (2) = esitetty kahdesti	Ei hyvää --
ASENTEET	- Kantaväestössä halua auttaa. (2) - Uteliaisuutta ja uuden oppimisen halua: "Hieno saada Forssaan uusia ihmisiä". (2) - Alun "hypetys" auttamisessa kääntynyt maltillisempaan ja järkevämpään suuntaan. (2)	- Ennakkoluulot (2) - Kateus - Pelot - Omat turhaumat, kun koetaan esim. että tulijat vaativat yhä lisää. - Tiedon puute
HENKINEN JA FYYSINEN TURVALLISUUS	- Henkilökohtaisesti ei ole ollut minkäänlaista uhkaa henkisesti tai fyysisesti. - Tutustuminen lisännyt turvallisuuden kokemusta ja luottamusta.	- Pelot - Luulot, tietämättömyys - Kontaktien rajoittaminen puolin ja toisin - Motiivit? - Maahanmuuttajataustaiset saattavat kokea uhkaa (voinko päästää lapseni ulos?). - Osa saattaa olla yllyttävissä (ulkoapäin).
KONTAKTIT JA VUOROVAIKUTUS, YHTEINEN TEKEMINEN JA KOHTAAMINEN	- Aktiiviset vapaaehtoiset ja toiminnan laajuus (2) - Antaa uutta sisältöä elämään molemmille osapuolille, kysytään motiiveja - Toimii hyvin tietyn ryhmän kanssa - Osallistumista eri harrastusryhmiin - Forssassa siirrytty yhteisluokkiin, joissa eri taustoista tulevat ovat yhdessä. - Pelit ja koulut tuovat luontaisia mahdollisuuksia lapsille ja nuorille. - Kokemus hyvä ja mahdollisuuksia on	- Motiivit voivat vaihdella. - Rajoittuvatko kontakti kaikilla samoihin suomalaisiin (SPR ja muut vapaaehtoiset)? - Joillakin: "En saa tehdä, sitä mitä haluaisin". Koetaan erilaisena riippuvuus sukupuolesta; vaikuttaa tulijaryhmien keskinäisiin suhteisiin ja suhteessa kantaväestöön. - Tiedon vähäisyys - Jossain määrin vääristynyt tiedottaminen, jossa kantaväestö vs. maahanmuuttajat – jakoa.
OSALLISUUS JA VAIKUTTAMISEN MAHDOLLISUUDET	- Mahdollisuuksia on. - Paljon panostuksia tähän.	- Ei väyliä, tietoa: esim. halutaan puhua suoraan "pormestarille" toimeentulopäätöksistä - Ihmisen "status"
MAAHANMUUTTAJA-RYHMIEN VÄLISET SUHTEET	"Silmät" auneet. - Yhteinen tausta/elämäntilanne yhdistää.	- Ryhmien väliset suhteen huolena - Jännite kiintiöpakolaiset vs. turvapaikanhakijat ja kielteisen päätöksen saaneet (2) "Rasismi" eri kansallisuuksien välillä; esim. arabiankieliset eivät arvosta tummaihoisia - Enemmän jakoa syyrialaiset vs. irakilaiset - Epäluulot erottavat - Eri lahkojen/suuntauksien syrjäntäkäytännöt/sodat tulevat mukana ja saattavat aiheuttaa jännitteitä ja konflikteja. - Uskonnon vaihtamisen mukaan tuomat vaikutukset ja jännitteet suhteissa?

3. Hankkeen tavoitteet ja vaikuttamisstrategia

Hyviä suhteita edistävä ja voimavaraistava suunta tarpeen

Forssan seutu valittiin valtakunnallisen TRUST- Hyvät väestösuhteet Suomessa – hankkeen yhdeksi pilottialueeksi vuonna 2016. Oikeusministeriön koordinoiman TRUST –hankkeen tarkoitus on lanseerata Suomeen kantaväestön ja maahanmuuttajien yhdenvertaisuutta sekä siihen liittyvää verkosto- ja vaikuttamistyötä vahvistava hyvien väestösuhteiden viitekehys tai tulokulma. Paikallisilla pilottihankkeilla kerätään kokemusta ja tietoa tämän tavoitteen hyväksi.

Hyvien väestösuhteiden peruselementit eli asenteet, turvallisuus, vuorovaikutus ja osallisuus ovat ihmisoikeuksia ja yhdenvertaisuutta kunnioittavan Suomen keskeisiä rakennusaineita. Hyviä väestösuhteita luonnehtii se, että eri taustoista tulevat ihmiset luottavat toisiinsa sekä elävät rauhassa ja sovussa keskenään. Myönteiset asenteet luovat pohjaa kontakteille ja vuorovaikutukselle, lisäävät kaikkien turvallisuutta ja luovat tilaa maahanmuuttajien sijoittumiselle paikalliseen yhteisöön ja suomalaiseen yhteiskuntaan eli osallisuuden kokemiselle – sille, että kaikki voivat olla hyväksytyjä ja rakentavia yhteiskunnan osia.

Koska konkreettinen rakennustyömaa, missä ihmiset kohtaavat, on kaupungeissa ja kunnissa, nimenomaan paikallisten pilottihankkeiden kautta saadaan ensi käden tietoa ja kokemusta myös yhdenvertaisten etnisten ja muiden väestösuhteiden valtakunnalliseen kehittämistyöhön. TRUST-Forssa –hanke on alueen hyviä suhteita edistävän ja kotouttavan työn vahvistamista, uudelleen suuntaamista ja vakiinnuttamista tilanteessa, jossa vastaanottokeskuksen toiminnan ”hätäapuloune” on päättynyt ja oli aika siirtyä maahanmuuttajien ja kantaväestön yhteistyön pitkäjänteiseen tukemiseen, jossa maahanmuuttajien voimavarat pääsevät esiin.

Maahanmuuttajien voimavaroihin ja osallisuuteen entistä vahvemmin perustuvan suunnan ottaminen oli sekä maahanmuuttajien toive että kolmannen sektorin toimijoiden esiin tuoma kehittymistarve. Tämä kävi ilmi mm. maahanmuuttajille suunnatussa aivoriihityyppisessä tapaamisessa huhtikuussa 2017, jonka SPR organisoi.

Forssan seudun kotouttamisohjelma vuosille 2017-2020 rohkaisee siihen, että kaksisuuntaisen kotoutumisen hyväksi tehdään entistäkin määrätietoisempaa työtä toimijaverkostossa, jossa kolmannen sektorin toimijoilla on keskeinen tehtävä viranomaistoiminnan, oppilaitosten ja yritysten ohella. Kulttuurisen osaamisen vahvistaminen nähdään kotouttavan toiminnan keskeiseksi kehittymistarpeeksi niin viranomaisten kuin kansalaisyhteiskunnan osalta. TRUST Forssa –hankkeen pyrkimys voimavaraistavan toimintasuunnan ja yhteistyön vahvistamiseen lähtien kolmannesta sektorista ja päätyen muihin verkostotoimijoihin sekä paikalliseen yhteisöön laajemmin oli vahvasti kotouttamisohjelman tavoitteiden mukaista.

TRUST Forssa –hankkeen yleistavoitteet olivat

1. *Antaa monipuolinen tuki seudun uusille maahanmuuttajille heidän omien yksilöllisten ja yhteisöllisten voimavarojen tunnistamiselle, kansalaistaitojen oppimiselle ja osallisuuden vahvistumiselle.*
2. *Auttaa kotouttavassa työssä aktiivisia järjestöjä kehittämään toimintansa kulttuurista osaamista sekä omaksumaan voimavaraistavaa ja hyviä väestösuhteita edistävää toimintaotetta niiden tekemässä vapaaehtoistyössä.*
3. *Voimavaraistava toimintaote vahvistuu myös MOVAKO-verkoston julkisorganisaatioiden kotoutumista tukevassa toiminnassa.*
4. *Myönteiset yhteydet kantasuomalaisiin vahvistuvat, ja keskinäinen ymmärrys lisääntyy. Tuki hyvälle etnisille suhteille voimistuu ja saa vakiintuneita muotoja.*

Vaikuttamisstrategia

Voimavaraistavan otteen vakiintumiseen ja hyvien suhteiden edistymiseen pyrittiin kuvan 1 mukaisen vaikuttamisstrategian avulla:

- (1) järjestämällä pakolaistaustaisille maahanmuuttajille Voima-kurssin, jossa kartoitettiin osaamista ja tuettiin heidän omaa organisoitumistaan ja toimijuuttaan
- (2) valmentamalla kolmannen sektorin vapaaehtoistoimijoita kulttuuriseen osaamiseen sekä voimavaraistavaan työskentelymalliin
- (3) ottamalla käyttöön osaamista yhteisissä toiminnoissa, niin että osallisuus ja hyvät väestösuhteet vahvistuvat

Kuva 1. TRUST Forssa –hankkeen osatoiminnot ja vaikuttamisketju

4. Hankkeen suunnittelu ja organisointi

TRUST Forssa –hanke suunniteltiin keväällä 2017 yhteistyössä ns. MOVAKO-verkostossa (ent. TUVAKO), joka on kotouttavaan ja monikulttuuriseen työhön Forssan seudulla osallistuvien viranomaistoimijoiden, järjestöjen ja seurakuntien yhteistoimintaverkosto. Suunnittelun käynnistivät kolmannen sektorin aktiivitoimijat (SPR ja Ev.lut. seurakunta ja helluntaiseurakunta), jotka olivat tehneet kiinteää yhteistyötä organisoimalla viikoittaisen olohuoneillan maahanmuuttajataustaisille sekä suomen kielen opintoja, arjen apua uusille tulijoille, ystävä- ja tukihenkilötoimintaa jne.

Lisäksi hanketoimijoiksi lähtivät Forssan kaupunki ja Forssan seudun hyvinvointikuntayhtymä, jotka ymmärsivät hankkeen innovatiivisen luonteen. Alustavia suunnitelmia käsiteltiin myös laajemmassa seudullisessa kotouttavassa verkostossa, jonka kommenttien pohjalta hankkeen strategiaa selvennettiin. Suunnittelua auttoi myös valtakunnallisen TRUST-hankkeen koordinaattorin palaute.

Myös muihin kotouttaviin tahoihin oltiin yhteydessä ja selvitettiin heidän odotuksiaan ja mahdollisuuksiaan osallistua hankkeen verkostotyöskentelyyn kuten Lounais-Hämeen koulutuskuntayhtymään (ent. Forssan ammatti-instituutti), Forssan Seudun Yrityskehitykseen ja paikallisen median edustajiin. Maahanmuuttajien edustajia kuultiin SPR:n järjestämässä tilaisuudessa.

Hankkeen varsinaisia toteuttajatahoja ovat olleet:

- Forssan kaupunki (työllisyys- ja hyvinvointipalvelut)
- Forssan seudun hyvinvointikuntayhtymä (FSHKY, kotouttava sosiaalityö)
- Punaisen ristin Forssan ja Jokioisten paikallisosastot
- Forssan Evankelis-luterilainen seurakunta
- Forssan helluntaiseurakunta

Hankesuunnitelma ja –strategia (liitteet 3 ja 4) dokumentoivat hankkeen tavoitteet, toiminnot sekä toimijoiden keskinäiset roolit ja työnjaon. Lisäksi hanketoimijat vahvistivat allekirjoituksillaan yhteistyösopimuksen, jossa ne sitoutuivat toteuttamaan hankesuunnitelmassa ja –strategiassa todetut toiminnot tavoitteiden saavuttamiseksi.

Hankesuunnitelman ja -strategian kirjallisesta asusta huolehti ulkopuolisena asiantuntijana Jorma Kuitunen Osuuskunta Paluusta. Hän vastasi Voima-kurssin ja vapaaehtoisten valmennuksen sisällöntuotannosta osin yhdessä paikallisten yhteistyötahojen kanssa. Järjestövalmennuksessa osavastuun kantoi Heini Amiina Sirén (ent. Kuitunen). Järjestöt organisoivat kurssien markkinoinnin ja hoitivat monia käytännön järjestelyitä vapaaehtoistyönä. Ne järjestivät mm. tarjoilun molemmille kursseille sekä tilat ja välineet vapaaehtoisten valmennukselle.

Forssan kaupunki hoiti Voima-kurssin tulkkauspalvelun kuluineen sekä tarjosi tilat ja tarvittavat välineet Voima-kurssin pitämiselle. Lisäksi se tuotti Voima-kurssille kaksipäiväisen työpajakokonaisuuden työllisyys- ja koulutusasioista (tekijöinä työllisyyspalveluiden päällikkö Suvi Aaltonen ja Ohjaamon palveluohjaaja Laura Orttenvuori). Forssan lehden toimittaja Jaakko Kyrö ja Seutu-Sanomien toimittaja Leena Ruskeeniemi puolestaan vetivät Voima-kurssin mediatyöpajan.

Hankkeen ohjausryhmän puheenjohtajana toimi Tommi Hintsanen (Forssan helluntaiseurakunta) sekä jäsenenä Milla Elo (FSHKY, kotouttava sosiaalityö), Laura Orttenvuori (Forssan kaupungin työllisyyspalvelut/Ohjaamo), Rauha Kallio ja Juha Oravainen (SPR Jokioinen), Mari Sääksi ja Olli K. Salo (SPR Forssa), Eeva Rouvinen (Forssan Ev.lut. seurakunta), Tuula Vuorenpää (Lounais-Hämeen koulutuskuntayhtymä) sekä Jorma Kuitunen (Osuuskunta Paluu).

Ohjausryhmän järjestäytymiskokous pidettiin 9.8.2017, ja perehdytystä sen työskentelyyn järjestettiin 28.8.2017. Ohjausryhmä kokoontui sen jälkeen kolme kertaa, joista viimeinen keskittyi hankkeen tulosten arviointiin.

Raportin lopussa arvioidaan hankkeen päätavoitteiden toteutumista. Koska tie niihin kulki Voima-kurssin ja Voimavarat esiin –valmennuksen kautta, käsitellään ensin kurssien osatavoitteita, toteutusta ja tuloksia.

5. Voima-kurssi maahanmuuttajataustaisille asukkaille

Lähtökohdat ja tavoitteet

Voima-kurssi pilotoi uudentyyppisen voimavaraistavan työpajakokonaisuuden maahanmuuttajille, jotka olivat hiljattain sijoittuneet Forssan seudulle. Voimavaraistavan otteen nähtiin toteutuvan, kun

- 1. Osallistujat tunnistavat omia voimavarojaan, osaamistaan ja taitojaan yksilöinä ja yhteisöinä.**
- 2. Osallistujat organisoivat toimintoja ja luovat kontakteja, jotka edistävät integroitumista järjestöihin ja laajemmin paikalliseen yhteisöön.**
- 3. Osallistujat löytävät uusia tapoja soveltaa taitojaan suomalaiseen yhteiskuntaan ja kulttuuriin sekä lisätä omaa osallisuuttaan ja kuulumisen tunnettaan seudun elämään.**

Voimavaraistava tai voimaannuttava lähestymistapa ei sinänsä ole uutta. Kansainvälisessä haavoittuvien yhteisöjen hyväksi tehtävässä kehitysyhteistyössä on jo kauan pyritty tunnistamaan yhteisöjen omia resursseja ja tukemaan niiden organisoitumista mahdollisimman itsenäisiksi, kehittyviksi toimijoiksi. Laaja keskustelu voimaantumisen käytäntöjen yleistämiseksi, koska paikallisten yhteisöjen oma rooli jäi usein ulkopuolisten suurten avustajajärjestöjen jalkoihin.

Suurten kaupunkien ongelmälähiöissä on sovellettu vastaavasti voimavaraperustaista (asset-based) lähestymistapaa sosiaalisten ongelmien voittamiseksi. Avainasemassa on yhteisöjen oman resilienssin eli selviytymis- ja venymiskyvyn tukeminen sekä sen perustana omanarvontunnon kohoaminen sen sijaan, että ihminen tai yhteisö uskoisi olevansa ”köyhä” tai ”ongelmatapaus”, jolla ei juuri ole mahdollisuuksia parempaan elämään.¹

¹ Voimavaraistava ote paikallisyhteisöjen kehittämiseen on yksi yhteisökehittämisen trendi, jota on pitkään vienyt eteenpäin mm. Asset-Based Community Development Institute. Tiiviin johdatuksen lähestymistapaan tarjoaa John P. Kretzman: Asset-Based Strategies for Building Resilient Communities. Teoksessa Reich, J.W. et al. (Ed.) Handbook of Adult Resilience. Guilford Publications, 2014.

Voimavaraistuminen sekä oman toimijuuden ja osallisuuden vahvistuminen kulkevat käsi kädessä. Omaan resilienssiin tai suomalaisittain sisuun perustuva ote siirtää ihmisen hätäavun ja kotouttamispalveluiden kohteesta aktiiviseksi subjektiksi, jolla on uskoa, rohkeutta ja halua parempaan sekä voimaa työskennellä sen hyväksi.

Osallisuuden vahvistuminen on suomalaisessa kotouttamispolitiikassa noussut usein toistetuksi tavoitteeksi. Koska työn merkitys on niin suuri omien voimavarojen hyödyntämisessä ja yhteiskuntaan sijoittumisessa, maahanmuuttajien työllisyydestä ja osallisuudesta on tullut lähes synonyymejä. Osaamista ja voimavaroja on pyritty ensin kartoittamaan ja laatimaan sitten väyliä työllistymiseen.

On kuitenkin saattanut käydä niin, että koettelevassa elämäntilanteessa ja yksilöllisen toimijuuteen tähtäävän kulttuurisen taustan puuttuessa suomalaisesta toimintalogiikasta ohjautuneet hyvää tarkoittavat palvelut eivät ole kohdanneet maahanmuuttajan arkea. On voinut puuttua tartuntapintaa sille, että maahanmuuttaja-asiakkaan oma voimavaraperusta aktivoituu ja halu unelmoida ja tarttua mahdollisuuksiin kasvaa.

Voimavaraistuminen luo perustaa onnistuneen kotoutumisen ja hyvien väestösuhteiden saavuttamiseen. Siksi TRUST Forssa –hankkeen tarkoitus oli demonstroida, miten voimavaraistavaa toimintaotetta voidaan entistä kokonaisvaltaisemmin soveltaa maahanmuuttajille suunnatuissa, kotoutumista edistävissä valmennuksissa sekä kolmannen sektorin tekemässä yhteistyössä maahanmuuttajien kanssa.

Osallistujat

Voima-kurssille hakeuduttiin täyttämällä hakulomake, jossa kyseltiin perustietoja hakijan taustoista, koulutuksesta, kielitaidosta sekä syistä hakeutua kurssille. Kurssi perustui täysin vapaaehtoisuuteen.

Voima-kurssille on osallistuneet maahanmuuttajat pakolaistaustaisia ihmisiä Lähi-idästä (Irakista ja Syyriasta) sekä yksittäisiä osallistujia Afganistanista, Kongosta ja Marokosta. Noin kolmannes kurssilaisista olivat turvapaikanhakijoita ja loput oleskeluluvan saaneita, joista osa oli päätoimisessa koto-koulutuksessa opiskelemassa suomen kieltä ja yhteiskuntatietoutta.

Osallistujien koulutustaso on monilla korkea: poliittisen tieteen tutkinto, rakennusinsinööri, toimittaja ja media-alan valmentaja, johtava opettaja, johtamistutkinto, englantilaisen kirjallisuuden tutkinto, arabian kielen opettaja, maantieteen tutkinto. Osa on käytännön ammatillisissa töissä hankkinut työkokemusta ja osaamista esim. metalli- tai rakennusmiehenä.

Lähes kaikki olivat tulleet Suomeen vuonna 2015 tai sen jälkeen. Vain harvat osasivat vielä välttävästi suomea, ja siksi kurssi toteutettiin tulkattuna arabiaksi. Osallistujien määrä vaihteli 10-16 välillä. Selvä enemmistö kurssilaisista oli miehiä, mutta myös neljä naista oli aktiivisesti mukana.

Ohjelma

Kurssin ohjelma (seuraavalla sivulla) koostui seitsemästä työpajapäivästä sekä ”Yhdessä parempi huomina” –tapahtumasta, joka suunniteltiin ja toteutettiin pääosin kurssilaisten ideoimana yhdessä TRUST Forssa -hanketta toteuttavien järjestökumppanien kanssa.

Voima-kurssin ohjelma 24.9.-2.12.2017

Paikka: Ohjaamo, Linja-autoasema, 2. kerros

TYÖPAJAT KLO 10-16

1. **Su 24.9. Missä olen hyvä!**

- Kurssilla saat esitellä taitojasi – asioita, joita tunnet ja olet hyvä - esim. kulttuuri, urheilu, taide, some, vapaaehtoistyö, työkokemus jne.

2. **La 30.9. Mitä teemme yhdessä !** (Päivä 1)

- Kurssilaiset tutustuvat järjestöihin ja suunnittelevat toimintoja, tempauksia, tapahtumia.

3. **Ma 16.10. Minulla on oikeuksia ja voin vaikuttaa!**

- Työpaja siitä, miten voin osallistua ja vaikuttaa Forssan seudulla.
- Myös maahanmuuttajien oman neuvoston tai järjestön perustamiseen saa neuvoja.

4. **La 28.10. Mitä teemme yhdessä!** (Päivä 2)

- Kurssilaiset suunnittelevat toimintoja, tempauksia, tapahtumia.
- Suunnitellaan tapahtumaa 19.11.

5. **La 4.11. Miten pääsen työhön tai koulutukseen?** (Päivä 1)

- Sinun taidot ja kokemus auttavat pääsemään työhön tai kouluun, jossa opit lisää.

6. **Su 12.11. Kuulkaa tarinani!**

- Median ammattilaiset neuvovat osallistujia julkaisemaan tarinoitaan lehdessä tai somessa.

7. **Su 19.11. Yleisötapahtuma.** Yhdessä suunniteltava ja toteutettava tapahtuma osana Voima-kurssin ja TRUST Forssa –hankkeen ohjelmaa.

8. **La 2.12 Miten pääsen työhön tai koulutukseen?** (Päivä 2.)

- Sinun taidot ja kokemus auttavat pääsemään työhön tai kouluun, jossa opit lisää.

Kurssin kokonaisarviointia palautteen valossa

Kunkin työpajapäivän päätteeksi Voima-kurssin osallistajat kirjasivat työkirjaan kokemuksiaan. Vakiokysymyksiä olivat, ”mitä opit/tajusit päivän aikana?” sekä ”mikä päivässä oli hyvää/ei ollut hyvää”. Lisäksi esitettiin työpajakohtaisia kysymyksiä.

Palautetta annettiin suomeksi, englanniksi tai arabiaksi. Suuri enemmistö kirjoitti kokemuksena arabiaksi, josta ne käännettiin englanniksi ja sitten suomeksi. Tämä mahdollisti kurssilaisten palautteen antamista ilman kielellisiä rajoitteita.

Liitteessä 1 on luonnehdittu kunkin työpajakokonaisuuden lähtökohtia, toteutusta ja kurssilaisten palautetta. Voima-kurssilaisten kokemus kurssin voimavaraistavasta ja kotoutumisen väyliä avaavasta vaikutuksesta nousee vakuuttavasti esiin palautteesta. Siitä löytyy mm. tällaisia työpajakohtaisia kokemuksia:

”Opimme monia asioita, vaikka on vasta ensimmäinen päivä. Tällä kurssilla käsittelemme kykyjämme niin, että se auttaa meitä menestymään suomalaisessa yhteiskunnassa.”

Missä olen hyvä! Voimavara- ja osaamispaja

”Kokemus on loistava. Tästä on paljon hyötyä; se syventää yhteyttä pakolaisten ja suomalaisten kesken - meidän olemme päättäneet elää yhdessä. Opimme suomalaisia tapoja.”

Mitä teemme yhdessä? Järjestöyhteistyö

”Oli hyvä keskustella Forssan kaupungin kanssa sen roolista suunnitella ja organisoida kaupunkia sekä kuinka integroitua suomalaiseen yhteiskuntaan ja erityisesti Forssaan.”

Minulla on oikeuksia ja voin vaikuttaa! Vaikuttamispaja

”Opin paljon yrityksistä ja yhdistyksistä Suomessa sekä kuinka voin olla omatoiminen ja kykenevä edistämään osaamistani ja uraani niin, että voin toimia oman ja yhteisön menestyksen hyväksi.”

Miten pääsen työhön tai koulutukseen? Työllisyys - ja koulutustyöpaja

Kurssin päätteeksi arvioitiin monipuolisesti koko kurssin antia. Osallistajat kokivat saaneensa paljon ja pystyneensä tunnistamaan taitojaan ja luomaan kontakteja, joista on apua kotoutumisessa. Yleiskuva on erittäin myönteinen (taulukko 4).

”Kurssi oli hyvä; kävi ilmi, että osallistujilla on mahtavaa osaamista.”

”Olemme pystyneet tunnistamaan taitojamme ja erilaisia mahdollisuuksiamme, joiden avulla voimme kotoutua yhteisöön sekä työtilaisuuksia, joita voimme löytää riippuen osaamisestamme. Oli todella hyvä tutustua paikallisiin yhdistyksiin ja organisaatioihin, jotka auttavat kotoutumaan.”

Osa kurssilaisista löysi myös kehitettävää. Joidenkin mukaan aivan kaikki eivät olleet täysillä mukana. Monikulttuurisen tapahtuman ohjelmasta osa tyrehtyi mm. tilan puutteeseen. Jotkut kokivat, että kurssiin oli pakattu asiaa liikaakin ja päivät voisivat olla lyhyempiä (taulukko 4).

Taulukko 4. Voima-kurssin osallistujien arviointia kurssin kokonaisannista	
Mikä oli hyvää?	Mikä ei ollut hyvää? Kehittämisehdotuksia?
<i>"Kaikki oli hyvää; kurssi sisälsi rajoitetusta ajasta huolimatta paljon informaatiota, joka kohtasi osin odotuksiamme."</i>	<i>"En huomannut mitään kielteistä kurssin aikana."</i> <i>"Ei mikään."</i>
<i>"Hyvää oli tutustuminen toisiin ihmisiin ja se, että opin suomalaista lainsäädäntöä."</i>	<i>"Jotkut kurssilaiset eivät olleet riittävän sitoutuneita keskusteluun, ja se häytti ajankäyttöä."</i>
<i>"Paljon informaatiota, joka auttaa meitä elämässämme Suomessa."</i>	<i>"Jotkut eivät ottaneet kurssia vakavasti."</i>
<i>"Kurssi oli erittäin hyödyllinen ja aiheet hyvin tärkeitä."</i>	<i>"Olisin toivonut vierailuja työpaikoilla saadakseni tuntumaa työelämään Suomessa."</i>
<i>"Oli hyvä oppia, kuinka toteuttaa erityinen hanke, tuntea suomalaista mediaa ja eri organisaatioita Forssassa."</i>	<i>"Mikään ei mennyt huonosti."</i>
<i>"Kaikki luennot olivat hyviä, ja vieraat olivat loistavia."</i>	<i>"Tulkkauksille, jotka eivät ymmärtäneet hyvin suomea tai englantia" [tai arabiaa].</i>
<i>"Sain paljon uutta tietoa, jota voin panna hyvään käyttöön."</i>	<i>"Kaikkiaan hyvä, mutta moniin teemoihin ei ollut tarpeeksi aikaa."</i>
<i>"Olemme pystyneet tunnistamaan taitojamme ja erilaisia mahdollisuuksiamme, joiden avulla voimme kotoutua yhteisöön sekä työtilaisuuksia, joita voimme löytää riippuen osaamisestamme. Oli todella hyvä tutustua paikallisiin yhdistyksiin ja organisaatioihin, jotka auttavat kotoutumaan."</i>	<i>"Tapahtuman ohjelmaa ei kyetty viemään loppuun."</i> <i>"Ohjelmassa oli monia aiheita, ja päivät pitkiä ja melko raskaita. Kurssi voitaisiin jakaa useammalle päivälle ja pitää kerralla 3 tuntia."</i>
<i>"Hyvä ja mielenkiintoinen."</i>	<i>"Jatkossa tarvitsemme lisää opintoja ja suunnittelua saadaksemme vielä myönteisempiä tuloksia. Mutta koska tämä oli ensimmäinen laatuaan, on luonnollista kohdata joitakin ongelmia ja tulevaisuudessa niitä on mahdollista ylittää."</i>
<i>"Kurssi oli erittäin hyvä. Oli hyvä tuoda eri alojen asiantuntijoita keskustelemaan kanssamme merkittävällä tavalla. Tämä antoi paljon tietoa ja kokemusta."</i>	
<i>"Kurssi oli hyvä; kävi ilmi, että osallistujilla on mahtavaa osaamista."</i>	
<i>"Tämä oli mahtava kurssi, opimme tuntemaan eri yhdistyksiä ja ihmisiä."</i>	

Jos kurssipalaute oli lähes kokonaan myönteistä, missä määrin arvostettiin sen eri teemoja ja tulokulmia? Kaikki työpajoja pidettiin hyödyllisinä, mutta hajontaa oli jonkin verran. Taulukon 5 perusteella muodostuu

ranking-lista: (1) Työllisyys - ja koulutustyöpaja, (2) Järjestöyhteistyö (3) Voimavara- ja osaamispaja, (4) Vaikuttamispaja ja (5) Mediatyöpaja. Tulokseen voi jossain määrin vaikuttaa se, kuinka pitkä aika työpajan pitämisestä oli.

Taulukko 5. Osallistujien arviot Voima-kurssin työpajojen hyödyllisyydestä					
Työpajat	Missä määrin työpaja oli hyödyllinen sinulle/koko ryhmälle?				
	Erittäin paljon	Paljon	Jossain määrin	Vähän	Erittäin vähän
Missä olen hyvä! (1 pv) Voimavara- ja osaamispaja.	4	7	1		
Mitä teemme yhdessä? (2 pv) Järjestöyhteistyö.	5	7	2		
Minulla on oikeuksia ja voin vaikuttaa! (1 pv) Vaikuttamispaja.	2	9	1	3	
Kuulkaa tarinani! (1 pv) Mediatyöpaja	2	7	3	1	
Miten pääsen työhön tai koulutukseen? (2 pv) Työllisyys - ja koulutustyöpaja	7	6	1	1	

Kurssin kokonaisuuden arvioinnissa kysyttiin myös, mitä osallistujat saivat kurssista ja miten he aikovat hyödyntää sitä. Palaute kerättiin työllisyyspajan toisen päivän päätteeksi. Monet kurssilaiset ilmaisivat, että kurssilla hankitut tiedot ja taidot ovat lisänneet valmiuksia sijoittua suomalaiseen työelämään (taulukko 6).

Taulukko 6. Mitä sait kurssista ja miten voit hyödyntää sitä jatkossa? Mitä tehdä ja mihin keskittyä?
<i>"Opin paljon asioita, joita voin käyttää elämässäni Suomessa."</i> <i>"Kurssi oli hyvä ja hyödyimme siitä paljon, erityisesti teemat, jotka liittyivät jokapäiväiseen elämään pakolaisina sekä teemat, jotka auttavat integroitumaan suomalaiseen yhteiskuntaan, joka on oitoittanut suurta halukkuutta työskennellä kanssamme ja auttaa. Kyllä, minulla on idea aloittaa uusi työ Forssassa, kun on oikea aika aloittaa projekti."</i> <i>"Aion panna käyttöön oppimani informaation käytännössä."</i> <i>"Meillä on kattavat tieto kaikista paikoista, joista saamme apua eri asioissa."</i> <i>"Tällä hetkellä keskityn suomen kieleen. Sen jälkeen opiskelen johtamista, koska unelmani on ryhtyä liikemieheksi."</i> <i>"Keskityn löytämään työtä."</i> <i>"Keskityn suomen kielen oppimiseen sekä ammatinvalintaan. Tämä kurssi valaisi minulle polun siihen."</i> <i>"Haluan perustaa vapaaehtoisryhmän tapahtumapalveluun tällä alueella. Minun täytyy toteuttaa tämä visio."</i> <i>"Opin oikean tavan saada työtä, ja omanarvontuntoni vahvistui."</i> <i>"Kurssi oli täynnä mahtavaa tietoa ja hyviä ideoita erityisesti, siksi että te tiedätte, mikä palvelee maahanmuuttajia."</i>

Palautteen perusteella Voima-kurssia voi pitää varsin onnistuneena kokeiluna ja mallina siitä, millä tavoin rakennetaan kurssikokonaisuus lähtien liikkeelle osallistujien omanarvontunnon rohkaisemisesta ja osaamisesta, jota heillä jo on.

Kurssin anti voidaan kiteyttää seuraavasti:

Voimakurssi ja TRUST Forssa -hanke on selvästi edistänyt maahanmuuttajien voimaantumista ja lisännyt osallisuuden tunnetta suhteessa järjestöihin, päättäjiin ja suomalaiseen yhteiskuntaan.

Vaikka oma reitti Suomeen ja täyteen kansalaisuuteen on vasta hahmottumassa, monia välineitä on tullut käyttöön oman paikkansa asemointiin sekä lyhyen ja pitkän aikavälin askelten ottamiseen.

6. Voimavarat esiin –valmennus järjestöjen vapaaehtoisille

Kolmen päivän (yht. 18 h) mittainen Voimavarat esiin –valmennus suunnattiin vapaaehtoistyöntekijöille, jotka toimivat kolmannen sektorin monikulttuurisessa työssä tai olivat kiinnostuneita siitä.

Valmennus tuki muutosta järjestöaktiivien tavassa ajatella, mitä tulijoiden kotoutumisen tukeminen on. Vapaaehtoistyöntekijöitä opastettiin maahanmuuttajien kulttuurin, elämäntilanteiden ja traumaattisten taustojen ymmärtämiseen. Toisaalta avattiin näkymää siihen, pakolaistaustaisilla maahanmuuttajilla on ”sisua” ja osaamista, jolla he voivat edetä Suomessa. Voimavarojen esiin tulolle voidaan antaa tukea ja suoda niiden käytölle tilaa sen sijaan, että auttajat väsyttäisivät itsensä tekemällä toisen puolesta silloinkin, kun on aika astua enemmän taustatukijaksi.

Voimavarat esiin –valmennukselle asetettiin kolme tavoitetta:

1. *Voimavaraistava ja osallisuutta tukeva ote: Järjestöt tarjoavat väyliä maahanmuuttajien oman aktiivisuuden toteutumiseen sen sijaan, että heille suunnataan valmiiksi suunniteltuja toimintoja.*
2. *Järjestöt ja seurakunnat pystyvät entistä kulttuuritietoisemmin ja elämäntilanteita ymmärtävästi organisoimaan toimintoja yhdessä maahanmuuttajien kanssa.*
3. *Saadaan uusia vapaaehtoisia, osaaminen edistyy ja jaksamista tuetaan, niin että voidaan antaa pitkäaikainen ja tuntuva tuki alueen kaksisuuntaiselle kotoutumiselle ja hyvien suhteiden kehitykselle. Hyvien suhteiden edistäminen omaksutaan osaksi niiden toimintatapaa.*

Valmennuksen sisällöt (alla) suunniteltiin tukemaan näiden tavoitteiden saavuttamista. Suunnittelussa otettiin huomioon myös Forssan seudun kotouttamisohjelmassa 2017-2020 mainittu tarve monikulttuuriseen osaamiseen ja maahanmuuttajien kotoutumisen prosessin ymmärtämiseen.

Voimavarat esiin -valmennuksen sisällöt

1. **Kotoutumisen prosessi –mitä maahanmuuttaja käy läpi sopeutuessaan Suomeen?**
2. **Pakolaisten lähtömaiden kulttuurit ja uskonnot ja oman kulttuurisen herkkyyden kehittäminen**
3. **Pakolaisuus psykososiaalisena kokemuksena, traumat ja traumaattisen taustan huomioon ottaminen**
4. **Maahanmuuttajien ”sisu” (resilienssi) – voimavarojen tunnistaminen, yhdenvertainen kohtaaminen ja osallisuus.**
5. **Hyvien suhteiden viitekehys, yhdenvertaisuuden arvo- ja normiperusta sekä kotouttamisen viranomaisjärjestelmä.**
6. **Vapaaehtoistyöntekijöiden jaksaminen ja sen tukirakenteet järjestöissä.**

Keitä osallistui ja mitä opittiin?

Järjestövalmennuksen palaute oli pääosin myönteistä, mutta osallistujien määrä jäi toivottua vaatimattomammaksi. Valmennukseen osallistui yhteensä 12 ihmistä, joista yksi oli maahanmuuttaja. Palautteessa toivottiin, että valmennukseen osallistuisi suomea hyvin ymmärtäviä maahanmuuttajia, jotka ottaisivat osaa keskusteluun ja joista tulisi hyviä kulttuuritulokkeja ja vapaaehtoistyöntekijöitä. Tätä voitaisiin hyödyntää mm. kulttuurin oppimisessa, sopeutumisen prosessin ymmärtämisessä ja voimavarojen tunnistamisessa.

Kurssin tiedolliseen antiin ja valmentajien asiantuntemukseen oltiin varsin tyytyväisiä (taulukko 7 luvun lopussa). Teemojen ja asiasisällön määrä voisi olla suppeampi ja teoreettista materiaalia vähemmän, jotta kokemusten jakamisessa ja opitun hyödyntämisessä päästäisiin vielä pidemmälle.

”Järjestelyissä mainontaan olisi pitänyt panostaa enemmän.” Ohjausryhmä jäsen

Missä määrin järjestövalmennus tuki voimavaraistavaa otetta?

Voimavaraistavan toimintakulttuurin omaksuminen maahanmuuttajien ja järjestöjen yhteistyössä oli TRUST Forssa –pilotin oleellinen tavoite. Tähän pyrittiin sekä Voima-kurssin että Voimavarat esiin – valmennuksen avulla. Kaksi kurssia yhtyi siinä, että kurssilaiset ja järjestöt suunnittelivat ja toteuttivat yhdessä yleisölle suunnattuja tapahtumia, joissa maahanmuuttajat ja suomalaiset kohtaavat. Huipentumana tälle oli marraskuussa 2017 järjestetty monikulttuurinen tapahtuma ”Yhdessä parempi huominen”.

Missä määrin ylevä tavoite voimavaraistavan toimintaotteen vahvistumisesta ja jopa vakiintumisesta toteutui? Osalle vapaaehtoisista heräsi ahaa-elämyksiä siitä, että suomalainen tapa järjestää asioita ei ole ainut oikea. Jotkut antoivat ymmärtämispalautetta siitä, että maahanmuuttajilla on voimavaroja, osaamista ja vahvuuksia, ja niille on syytä antaa enemmän tilaa.

”Maahanmuuttajien omien voimavarojen hyödyntäminen on tärkeää.”

”Vahvuuksia tukemalla voidaan auttaa maahanmuuttajia.”

Kuten ohjausryhmän puheenjohtaja totesi hankkeen arviointipalaverissa, TRUST Forssa –hankkeessa on ollut kyse toiminnan taustalla olevien uskomusten muutoksesta. Oletukset hyvistä toimintatavoista ovat kulttuurisidonnaisia. Voimavaraistava ote edellyttää oman toimintakulttuurin suomalaisuuden tiedostamista ja tilan antamista toisenlaiselle tavalle tehdä asioita eli kulttuurista herkkyyttä. Totunnaisista ja automaattisiksi muodostuneista ajatusmalleista on otettava etäisyyttä, jotta tulee tilaa nähdä asioita uusista näkökulmista ja suuntautua osin uudella tavalla. Järjestövalmennuksessa mukana ollut puki tämän sanoiksi näin:

”Opin katsomaan kauemmaksi: unohtamaan osittain oman tapani järjestellä ja suunnitella, heittäytymän ulkopuoliseksi katsojaksi ja kuuntelijaksi.”

Herkkyys tunnistaa maahanmuuttajien omia voimavaroja sekä yhteisöllisiä tapoja elää, käyttäytyä ja organisoitua edellyttää siis oman toimintamallin ”autopilottiasennon” kytkemistä pois päältä ja hyppäämistä toisen kuuntelijaksi ja taustatukijaksi. ”Heittäytyminen” kuvaa hyvin tätä asiaa. Siihen voi ajoittain yhdistyä epävarmuutta ja pelkoa, kun toiminnan ennustettavuuden ja kontrollin tunteesta tingitään. Mutta ”heittäytyessä” kasvaa herkkyys auttaa eri taustasta tulevaa ihmistä vahvistumaan.

Järjestövalmennuksen lopussa arvioitiin 19.11.2017 pidetyn tapahtuman onnistumista. Suomalaiset järjestöihmiset kiinnittävät huomiota toimintoihin, joita ei pystyttykään järjestämään suunnitellulla tavalla ja joihinkin yksityiskohtiin, joita ei ollut suunniteltu lainkaan.

Tapahtumaan saapui 130-150 osallistujaa, mikä lienee Forssan maahanmuuttohistorian laajin myönteinen kohtaaminen maahanmuuttajien ja kantasuomalaisen kesken. Suomalaisessa arviointinäkökulmassa tapahtuman anti kuten maahanmuuttajien päärooli suunnittelussa ja toteutuksessa, positiivinen ilmapiiri sekä johtavien kuntapäättäjien osallistuminen uhkasivat jäädä varjoon. Keskustelussa kuitenkin näkökulmaa laajennettiin sekä valmentajien että osallistujien toimesta, mikä näkyi palautteessa toteamuksena:

”Käänsit hyvin katseemme suomalaisesta organisoinnista maahanmuuttajien onnistumisiin.”

Se, edistikö valmennus yhdessä Voima-kurssin kanssa voimavaraistavan mallin juurtumista järjestöjen toimintatapaan ja kuinka pysyvää tavoiteltu muutos on, jää nähtäväksi. Vakiintuneiden toimintatapojen muutos on tunnetusti hidasta.

Toisaalta muutoksen todennäköisyyttä lisää se, ettei kyseessä ollut järjestöille täysin vieras asia vaan jo tiedostettu kehittymistarve. Muutoksen tarve hätäavusta pitkäjänteiseen hyvien suhteiden kehitykseen oli tiedostettu, ja joitakin maahanmuuttajia osallistui toimintoihin vastuullisissa vapaaehtoisrooleissa. Hanke on antanut merkittävän sysäyksen tavoitellun muutoksen suuntaan. Muutoksen jatkuvuus ja juurruttaminen riippuvat paljon siitä, miten kokemusta ja tietoa jatkossa hyödynnetään.

Maahanmuuttajaneuvosto?

Maahanmuuttajaneuvosto on yksi vaikuttamisen muoto maahanmuuttopoliittisiin kysymyksiin, hyvien väestösuhteiden edistämiseen ja paikalliseen kotouttamisen laatuun. Neuvostosta keskusteltiin alustavasti maahanmuuttajien tapaamisessa huhtikuussa 2017. Keskustelua oli tarkoitus jatkaa Voima-kurssilla, jossa kuitenkin rajauduttiin mahdollisuuden perustaa oman yhdistys tai tehdä yhteistyötä olemassa olevien yhdistysten kanssa.

Asia otettiin esille järjestövalmennuksessa pohtimalla, miten yhdistykset voisivat innostaa maahanmuuttajia ja kotouttavia tahoja maahanmuuttajaneuvoston perustamiseen. Neuvosto voisi edustaa eri tulijaryhmiä Forssan seudulla sekä keskustella ja tehdä aloitteita hyvien väestösuhteiden kehittämiseksi. Hankkeen ohjausryhmän arviointipalaverissa todettiin, että tätä pidetään esillä niin maahanmuuttajien, kotouttavan verkoston kuin kuntapäättäjienkin suuntaan.

Taulukko 7. Voimavarat esiin – valmennus syksyllä 2017 - Osallistujien palautetta

TRUST Forssa Voimavarat esiin – Osallistujien palautetta			
	Päivä 2	Päivä 3	Koko kurssi
Mitä opin/tajusin	• Yhdessä tekeminen ja jakaminen suuntaa tavoitteet paremmin ja voimme väistää karikoita. Saamme tukea toinen toisiltamme. • Opin paljon toisten vapaaehtoisten kokemuksista. • Opin paljonkin uusia asioita. • Mielenkiintoisia asioita käsiteltiin. Herätti taas omia ajatuksia ja ymmärrystä. • Kuinka haastavaa traumaattisen ihmisen on sopeutua uuteen elämäntilanteeseen ja miten minä voin ymmärtää trauman kokeneita enemmän • Traumatietoisuus parani huomattavasti (2) • Maahanmuuttajien omien voimavarojen hyödyntäminen on tärkeää. • Vahvuuksia tukemalla voidaan auttaa maahanmuuttajia.	• Opin katsomaan kauemmaksi: - Unohtaa osittain oman tapani järjestellä ja suunnitella - Heittäytyä ulkopuoliseksi katsojaksi ja kuuntelijaksi • Omien voimavarojen huomioiminen • Hyvä muistutus jaksamisen tärkeydestä ja voimiemme rajallisuudesta • Maahanmuuttajaneuvoston tarve • Väestösuhteiden kehittymiseen vaikuttavien tekijöiden selvittely • Käänsit hyvin katseemme suomalaisesta organisoinnista maahanmuuttajien onnistumisiin. • Yhteiskunnan tarjoamat etuudet voidaan neuvoa paremmin. • Mielenkiintoinen päivä	• Lisää tietoa, mistä maahanmuutosta on kysymys ja miten monitahoinen se on yksilön kohdalla • Paljon mielenkiintoista ja käytäntöön sovellettavaa • Paljon tuttuakin asiaa, mutta ei näitä kerralla opita. • Hyvää materiaalia kertailemiseen silloin tällöin • Keskustelemiset uusia ajatuksia herättäviä • Jotain pystyn hyödyntämään esim. Arjen avussa ja ystävätoiminnassa
Hyvää	• Käytännön esimerkit • Kuvaesitys, omakohtaiset kokemukset • Vuorovaikutteisuus • Teorian osuus	• 19.11. tapahtuman käsittely oli hyvää, hieno ja tarpeellinen tapahtuma. • Omakohtaiset kokemukset maahanmuuttajatyössä	• Kiva, kun oli enemmän keskustelua, esimerkkejä
Kehitettävää	• Valmentaja 2:n osuus meni hieman teoreettiseksi. • Toivoisin enemmän keskustelua, esimerkkejä, pohdintoja. (3) • Olisi kiva kuulla enemmänkin maahanmuuttajien kokemuksia.		• Tietoa asian laajuudesta numeroina (eril. ryhmät eri kunnissa jne.) • Enemmän tietoa kulttuurista, tavoista. • Hienoa, että saatiin kurssi Forssaan. • Asiasisältö niin laaja, että sitä voisi jakaa useampaan päivään ja koulutuspäivä lyhyemmäksi (esim. 4 h)
	(2) = esitetty kahdesti		

7. Kokoavaa – saavutettiin tavoitteet?

TRUST Forssa –hankkeen tuloksia voidaan koota ja arvioida suhteessa sen kolmeen päätavoitteeseen eli (1) maahanmuuttajien voimaantumiseen, (2) voimavaraistavan yhteistyömallin vahvistumiseen heidän ja järjestöjen yhteistyössä sekä siihen, että (3) syntyy laajempaa yhteyttä ja positiivista vuorovaikutusta myös kantaväestöön. Tähän liitetään eräitä muita tavoitteisiin liittyviä näkökulmia.

Oheinen vaikutusten arviointi perustuu osallistujien palautteeseen (liite 1), sekä joidenkin läheltä seuranneiden toimijoiden kuten ohjausryhmän jäsenten havaintoihin. Arvioinnissa korostuu Voimakurssin anti, mutta myös järjestövalmennuksen tuki päätavoitteiden saavuttamiseen otetaan huomioon.

Tapahuiko voimaantumista?

Tavoite: ”Osallistajat tunnistavat omia voimavarojaan, osaamistaan ja taitojaan yksilöinä ja yhteisöinä.”

- Elämässä voimaa antavia lähteitä hahmotettiin laaja-alaisesti. Osa positiivisen energian lähteistä on yksilöllisiä mutta monet myös yhteisöllisiä kuten se, että toisia auttamalla voimaantuu myös itse. Voimallisten jakaminen ryhmissä oli osallistujille voimavaraistava kokemus.
- Ihmisen arvo tulee ennen osaamista. Jaettu kokemus tästä edisti oman identiteetin hahmottumista ja vahvisti omanarvontuntoa tilanteessa, jossa se on koetuksella.
- Osaamisen laaja-alaisuus ja jatkuvuus. Oman elämänhistorian aikana saavutetut taidot ja henkilökohtaiset ominaisuudet joista on iloa itselle ja toisille, ovat voimassa myös Suomessa mutta edellyttävät sopeuttamista uuteen ympäristöön. Maahanmuuttajan ”sisu” (resilienssi) auttaa tekemään työtä sen hyväksi.
- Omien ideoiden jakaminen ryhmissä toisten maahanmuuttajien kanssa edisti voimavarojen ja osaamisen tunnistamista sekä osallistujien keskinäistä yhteyttä.

*”Maahanmuuttajien kontaktit ja väylät päättäjien suuntaan koetaan positiiviseksi asiaksi. Näin saadaan syntymään voimaantumisen tunne omista mahdollisuuksista.”
Ohjausryhmän muistio 28.11.2017*

- Oikeudet, vaikuttamismahdollisuudet, työllistymisen väylät, median rooli jne. antoivat kukin sysäyksen omien mahdollisuuksien tiedostamiseen ja rohkaisti ottamaan niitä käyttöön oman elämän ja ympäröivän yhteiskunnan hyväksi.
- Merkit voimavaraistumisesta tulevat runsaasti esille kurssilaisten palautteesta, jossa osallistajat kuvasivat erittäin myönteiseen sävyyn, mitä he olivat oppineet ja hyötynneet.
- Keskeinen yhteisöllisenä voimavarana työstettiin oman järjestön perustamista ja/tai osallistumista suomalaisten järjestöjen toimintaan.

Tehtiinkö yhdessä, luotiinko yhteyttä?

Tavoite: ”Osallistujat organisoivat toimintoja ja luovat kontakteja, jotka edistävät integroitumista järjestöihin ja laajemmin paikalliseen yhteisöön.”

- Tutustuminen järjestöihin ja yhteiset suunnittelusessiot vahvistivat olemassa olevia ja loivat uusia yhteyksiä maahanmuuttajien ja järjestöaktiivien välille.
- Maahanmuuttajille avautui monikulttuurisen tapahtuman suunnittelussa ja toteutuksessa päärooli, jossa he saivat näyttää osaamistaan. Vaikka kaikki ei mennyt käsikirjoituksen mukaan, tapahtuma osoitti pääosin Lähi-idästä ja Afganistanista tulleiden maahanmuuttajien kyvyt. Järjestöt päättivät antaa jatkossakin enemmän itsenäistä vastuuta maahanmuuttajille.

”Mielestäni sunnuntainen juhla oli hieno tapahtuma, ja siinä ainakin edistettiin hyviä väestösuhteita.” Ohjausryhmän jäsen

- Tutustuminen kaupunginhallintoon ja –valtuustoon toi alustavaa yhteyttä kuntapäätäjisiin. Tämä sai jatkoa tapahtumassa, jossa johtavilla kuntapäätäjillä oli keskeinen rooli.
- Tapahtuma oli yleisömenetys, ja sen positiivinen ilmapiiri rohkaisi monia kymmeniä maahanmuuttajaa ja kantasuomalaisia tutustumaan toisiinsa.

Omaksuivatko järjestöt voimavaraistavaa ja hyviä väestösuhteita edistävää toimintamallia?

Tavoite: ”Auttaa kotouttavassa työssä aktiivisia järjestöjä kehittämään toimintansa kulttuurista osaamista sekä omaksumaan voimavaraistavaa ja hyviä väestösuhteita edistävää toimintaotetta niiden tekemässä vapaaehtoistyössä.”

- Yhteistyö järjestöjen ja maahanmuuttajien kesken sai merkittävän sysäyksen siihen, että maahanmuuttajien ideoille, osaamiselle ja vastuulle annetaan jatkossakin enemmän tilaa. Tämä on askel siihen, että yhteistyömalli muuttuu voimavaraistavaksi.

”Maahanmuuttajat ovat aktiivisia ja halukkaita ottamaan vastuuta ja osallistumaan. Maahanmuuttajille tulee antaa enemmän vastuuta erilaisten tilaisuuksien ja tapaamisten järjestämisestä, esim. sunnuntaisten ”olohuone”-tapaamisten järjestelyvastuu heille kerran kuukaudessa.” Ohjausryhmän muistio 28.11.2017

”Järjestökoulutus on poikanut muutaman konkreettisen ideankin: mm. paikalliselle musiikkikoululle esitetty idea maahanmuuttajien musiikkikoulutuksesta on saanut hyvän vastaanoton opiston taholta.” Ohjausryhmän muistio 28.11.2017

- Järjestökoulutuksessa oli aikataulujen takia vaihtelevasti väkeä, mutta koulutuksesta saatuja tietoja on mahdollista panna osin käytäntöön. *Järjestövalmennuksen osallistuja*
- Tällä kertaa tavoite saada uusia järjestöjä mukaan ei täysin toteutunut, mikä olisi jatkuvuuden kannalta tärkeää. *Ohjausryhmän jäsen*

Vahvistuiko ote paikalliseen yhteisöön ja yhteiskuntaan?

Tavoite: ”Myönteiset yhteydet kantasuomalaisiin vahvistuvat, ja keskinäinen ymmärrys lisääntyy. Tuki hyville etnisille suhteille voimistuu ja saa vakiintuneita muotoja.”

Tavoite: ”Osallistajat löytävät uusia tapoja soveltaa taitojaan suomalaiseen yhteiskuntaan ja kulttuuriin sekä lisätä omaa osallisuuttaan ja kuulumisen tunnettaan seudun elämään.”

- Järjestöyhteistyö ja muu kontaktien luominen toimivat ponnahduslautana sille, että oman paikka uudessa yhteiskunnassa löytyy ja hyvä asenneilmasto, vuorovaikutus ja osallisuus suhteessa seudun perusväkeen vahvistuivat.
- Konkreettisesti tämä merkitsee mm. Voima-kurssille osallistuneen ”etujoukon” rohkaistumista esittämään omia ajatuksiaan, luottamaan omiin kykyihinsä muuallakin ja senkin jälkeen, kun kurssi on ohi.

”Voima-kurssi on näkynyt FAI:ssa² mm. siinä, että kurssilla on ollut aktivoiva vaikutus. Se on lisännyt maahanmuuttajien rohkeutta: puolensa pitäminen, henkilökohtaiset oikeudet ym. Osa henkilöistä toimii ikään kuin tutoreina, joilta muut kysyvät neuvoa.”
Ohjausryhmän muistio 28.11.2017

- Kotoutumisen lähtökohtia rakennetaan maahanmuuttajia, heidän kulttuuriaan ja elämäntilannettaan sekä suomalaisuutta ja suomalaisia ajatusmalleja koskevien perusolettamusten tasolla. Kun perusolettamusten autopilottimainen vaikutus otetaan päältä pois, kotouttamiskeskustelua leimaavan kaksijakoisuuden sijaan paljastuu monipuolisempi elämän kirjo niin tulijoiden kuin kantasuomalaistenkin osalta.
- Kulttuurisen osaamisen vahvistaminen on luopumista suomalaisesta etnosentrismistä – joka ajoittain ilmenee jopa vihapuheena ja rasismina - ja herkistymistä toisen ja oman kulttuurin ymmärtämiseen. Omaan kulttuuriin ”kyykistymisen” sijaan tulee valmiuksia lähestyä ja kohdata toista, olla vuorovaikutuksessa ja elää luottavaisesti keskenään.
- Hankekokonaisuus antoi merkittävän rohkaisuruiskeen voimavaraperustaiseen yhteistyömalliin ja hyvien suhteiden edistämiseen. Yksipuolisen ”tulijat tuettavina” –mielikuvien rakentamisen sijaan ”maahanmuuttajat monipuolisina osaajina ja voimavaroina” –mielikuvan juurtuminen sekä maahanmuuttajien, kotouttavien tahojen ja suuren yleisön tajuntaan on omiaan lisäämään intoa hyvään keskinäisen vuorovaikutukseen.

² FAI tarkoittaa Forssan Ammatti-instituuttia, joka on nykyään Lounais-Hämeen koulutuskuntayhtymä.

- Voimakurssi/hanke on selvästi lisännyt osallisuuden tunnetta suhteessa järjestöihin, päättäjiin ja suomalaiseen yhteiskuntaan. Vaikka oma reitti sinne on vasta hahmottumassa, monia välineitä on tullut käyttöön oman paikkansa asemointiin sekä tulevien lyhyen ja pitkän aikavälin askelten ottamiseen. Pelkästään työllisyys- ja koulutuspaikassa osallistujille maahanmuuttajille avattiin – heidän omiin unelmiinsa ja kysymyksiinsä perustuen – työkalupakki, josta voi hyötyä pitkään. Tietojen ja neuvojen lisäksi avautui tärkeitä ihmiskontakteja.
- Hankesuunnitelmassa esitetty ajatus ”hautomosta”, josta kumpuaa maahanmuuttajien voimavaroista nouseva aloitteellisuutta jatkossakin, näyttää toteutuvan, vaikka uuden toimintatavan ”juurtumisesta” on ennen aikaista puhua.

Toiko hyvien väestösuhteiden jäsenitys jotakin uutta?

Hyvien väestösuhteiden peruselementtejä – asenteet, turvallisuus, vuorovaikutus ja osallisuus – pidettiin esillä hankkeen eri vaiheissa. Ohjausryhmän perehdytyksessä jäsenyyksen merkitystä kommentoitiin näin:

Hyvien väestösuhteiden viitekehys - kommentteja

- *Tämä on jo tiedossa olevan sanoittamista, joka voi sinällään lisätä tiedostamista sekä jäsentää toimintaa ja sen suuntaamista/kehittämistä.*
- *Tätä voisi hyvin pitää esillä omassa työyhteisössä, auttaisi tiedostamaan ja keskustelemaan.*
- *Sanoitus voi auttaa tulemaan analyttisemmalle ja rakenteellisemmalle tasolle hyvin spontaanisti alkaneen vaiheen jälkeen.*
- *Jäsenitys jää aika abstraktiksi, mutta on silti hyvin eritelty ja selkiinnyttävä.*
- *Myös suomalaisten suhteet otetaan huomioon.*
- *Maahanmuuttajat tarvitsevat tietoa yhdenvertaisuudesta, samoin työnantajat; maahanmuuttajaryhmien välisissä suhteissa ei saisi sallia syrjimistä.*

Hankkeen kuluessa kävi ilmi, että hyvien väestösuhteiden ”sanoitusta” ja tulokulmaa opittiin ja omaksuttiin kohtalaisen hyvin. Kun puhuttiin ennakkoluulojen voittamisesta, asenteiden paranemista, kontaktien ja vuorovaikutuksen lisäämisestä, yhteyden vahvistumisesta taustoista riippumatta jne. ymmärrettiin, että kyse on työstä hyvien suhteiden edistämiseksi. Voimavaraistaminen oli pääasiallinen strategia kohti entistä parempia suhteita Forssan seudulla. Kaikesta päätellen sille voitiin antaa merkittävä tuki.

Voima-kurssin osallistujien arvomaailmassa ihmisen arvo, yhdenvertaisuus sekä oikeudet ja velvollisuudet toinen toisiaan ja muita asukkaita kohtaan vahvistuivat. Ihmisoikeuksien ja yhdenvertaisuuden kunnioittaminen mahdollistavat ”kunniallista elämää”, monet kurssilaiset totesivat. Koska niitä vaalitaan Suomessa muutenkin kuin paperilla, ”siksi tänne on tultu”.

Voimavaraistavasta otteesta ”Forssan malli” hyvien suhteiden edistämiseen?

Tavoite: Voimavaraistava toimintaote vahvistuu myös MOVAKO-verkoston julkisorganisaatioiden kotoutumista tukevassa toiminnassa.

Voima-kurssi, yhteinen tekeminen järjestöjen kanssa ja Voimavarat esiin –valmennus suuntasivat kaikki huomion maahanmuuttajien omien voimavarojen tunnistamiseen, käyttöön ottoon ja sitä kautta kontaktien luomiseen tulijoiden ja kantaväestön kesken.

Merkkejä voimavaraistavan otteen vahvistumisesta oli nähtävissä hankkeen loppuvaiheessa. Yhtenä sen soveltamisen aiheena keskusteltiin, miten järjestöt voivat tukea maahanmuuttajaneuvoston perustamista seudulle. Tämä olisi merkittävää maahanmuuttajaryhmien kuulluksi tulemiselle ja hyvien suhteiden rakentamiselle. Hankkeen ohjausryhmässä todettiin, että asiaa voidaan pitää esillä niin maahanmuuttajien, kotouttavan verkoston kuin kuntapäätäjienkin suuntaan.

Hankkeen ohjausryhmä ja muu verkostotyöskentely edustivat laajasti seudun kotouttavaa toimintaa. Tämä lisää todennäköisyyttä sille, että voimavaraistavaa otetta pyritään jatkossa soveltamaan kotouttavien viranomaistoimijoiden ja ammattioppilaitoksen toiminnassa. Yhdeksi jatkoajatuksiksi nousi voimavaroista lähtevän kurssin järjestäminen maahanmuuttajien työllistymisen hyväksi niin, että siihen sisältyy osallistujien omaa sijoittumista tukevia, käytännöllisiä ohjaus- ja tukitoimintoja.

Tavoiteltu suunta avautui sille, että hyvät väestösuhteet eivät koske vain pientä osaa maahanmuuttajien ja järjestöaktiivien ydinjoukkoa vaan yhteisöä laajemmin. Yhdessä seudun kotouttavan verkoston, oppilaitosten, yrittäjien ja kunnallisten päättäjien kanssa tämä ydin voi viedä muutosta eteenpäin ja näyttää ”Forssan mallia” hyvien väestösuhteiden voimavaraistavasta kehittämisestä.

”Kurssi oli pilottihanke, jossa lähtökohtana oli, ettei toisteta vanhaa, vaan luodaan uutta.” Ohjausryhmän muistio 28.11.2017

”Kurssi voimisti yhteistyötä FAI:n kanssa, mikä rohkaisee meitä jatkamaan normaalitoiminnassa. Samoin maahanmuuttajat voivat siirtää voimaantumisen vaikutusta toisille tulijoille.” Ohjausryhmän jäsen

Voimavaraistaminen juurtune jossain määrin pysyvästi Forssan seudun kotouttavien tahojen sanoitukseen, jolla työtä jäsennetään. Kotouttavien viranomaisten ja järjestöjen nykyinen työkuormitus sekä kaikkiin organisaatioihin liittyvä muutoshitaus ovat kuitenkin tehokkaita ehkäisemään hyvää tarkoittavia tavoitteita, jos niitä ei saada juurrutettua toiminnan arkeen.

Vakiinnuttaminen edellyttäne kehittämistyön jatkoa, jossa paikalliset verkostotoimijat näkevät muutoksen arvon sekä maahanmuuttajille että omalle työlleen ja sitoutuvat muutokseen. Tämä merkitsee linjauksia, välitavoitteita ja ohjelmaa, jolla muutosta tuetaan ja seurataan. Seudun kotouttamisohjelma 2017-2020 sisältää hyvän johdatuksen verkostotyöskentelyyn. Yksi mahdollisuus olisi asettaa voimavaraistavan otteen juurruttaminen ohjelmakauden lopun keskeiseksi tavoitteeksi.

Kokemuksia hankkeen organisoitumisesta

TRUST Forssa –hankkeen toteutuksen aikataulutus ja yhteistyötahojen työpanos jouduttiin sijoittamaan jo entuudestaan aktiivisen toiminnan lomaan. Verkoston voimaa osoitti se, että hanke pystyttiin menestyksekkäästi viemään läpi. Forssa ympäristökuntineen tarjosi ihanteelliset ”laboratorio-olot” luovalle kokeilulle. Kaikesta näkyi, että maahanmuuttajien hyväksi tehdään toimijaverkostossa oikeasti työtä yhteisessä rintamassa.

Varmuus hankkeen rahoituksesta saatiin toivottua myöhemmin. Aikataulujen päällekkäisyyksistä ei voitu täysin välttää, mikä vaikutti mm. järjestövalmennuksen osallistujamääriin. Kurssien ja tapahtuman tarjoilukulujen jakautumista ei suunniteltu loppuun asti.

”Kiire aikataulujen vuoksi leimasi niin Voima- kuin järjestökurssia.”

Ohjausryhmän muistio 28.11.2017

Muutamat järjestöjen vapaaehtoiset uhrasivat paljon aikaa ja vaivaa hankkeen onnistumiseksi etsiessä tiloja, markkinoidessaan kurssveja ja osallistuessaan niiden järjestelyihin monin tavoin. Forssan kaupungin panos oli hankkeen onnistumisen ehdoton edellytys. Se vastasi tulkkipalveluista, niiden rahoituksesta sekä Voima-kurssin tiloista ja välineistä. Lisäksi kaupunki hoiti onnistuneesti työllisyys- ja koulutusosion Voima-kurssilla.

Koska Voima-kurssi haluttiin aiemmista suunnitelmista poiketen avata myös kokoaikaisessa kotoutumiskoulutuksissa oleville, kurssipäivät oli sijoitettava viikonloppuihin. Tämä lisäsi ennakoituja tulkkauskuluja ja vaati joustoa myös ulkopuoliselta asiantuntijalta. Asiantuntijapalvelut Jorma Kuitunen vastasi Voima-kurssin kokonaiskoordinoinnista sekä valmennuksista muiden kuin mediapajan ja työllisyyspajan osalta. Järjestövalmennuksessa osavastuun kantoi monikulttuurisuusvalmentaja Heini Amiina Sirén (www.Paluu/asiantuntijat). Ohjausryhmä teki viimeisessä palaverissaan hankkeen kokonaisarvioinnin. Jorma Kuitusen laatimassa loppuraportissa otettiin huomioon se ja yhteistyötahojen kommentit luonnoksiin.

Paikallisten toimijoiden ja asiantuntijatuen yhteistyö oli välttämätöntä hankkeen onnistumiselle. Ohjausryhmän puheenjohtaja toimi paikallisen kumppaniverkoston yhteyshenkilönä. Vaikka rooleja ja työnjakoa oli hahmotettu hankestrategiassa, toteutuksessa jouduttiin osin reagoimaan havaittuihin ongelmiin. Uutta luovassa pilottihankkeessa, joka perustui paljon vapaaehtoistyöhön, tämä ei ole outoa. Luova heittäytyminen toi Forssaan voimaa ja osallisuutta, joka palkitsee tekijöitään ja hyödyttää koko seutua.

TRUST Forssa ei ehkä olisi toteutunut lainkaan, ellei paikallinen muutoshalukkuus olisi yhdistynyt ulkopuoliseen asiantuntijaresurssiin. Tällä yhdistelmällä saatiin pohjustettua muutossuunta. On todennäköistä, että Forssan seudun nostaminen voimavaraistavan kotouttamisen malliksi vaatii jatkossakin olosuhteita, joissa muutamat paikalliset avainosaajat voivat sijoittaa osan työajastaan yhteistyöhön asiantuntijatuen kanssa – ts. sisäistä kehittämishanketta, jolle suodaan aikaa ja varoja omista budjeteista ja/tai hankitaan ulkopuolista projektitukea.

Liite 1. Voima-kurssin työpajat, tuloksia ja kurssilaisten palautetta

Sisältö

Saate, s. 30

Missä olen hyvä! Voima- ja osaamistyöpaja, 31

Mitä teemme yhdessä! Järjestötutustuminen ja tapahtumien suunnittelu, 34

Minulla on oikeuksia ja voin vaikuttaa! Vaikuttamistyöpaja, 42

Kuulkaa tarinani! Mediatyöpaja, 47

Miten pääsen työhön tai koulutukseen? Työllisyys- ja koulutuspaaja, 51

Saate

TRUST Forssa –hankkeen yhteydessä toteutettu Voima-kurssi oli pilotti, jossa kehitettiin voimavarastavaa lähestymistapaa pakolaistaustaisten, hiljattain Suomeen tulleiden maahanmuuttajien integroitumisen tukemiseen.

Voimavaraistava ote ei merkitse sokeutta traumaattisten kokemusten vaikutuksille, uuden identiteetin rakentamisen haasteellisuudelle tai kaikelle tuen ja palvelujen tarpeelle, mitä elämän järjestäminen uudessa maassa ja kulttuurissa edellyttää. Mutta koettelevassa tilanteessa, jossa eteenpäin menemisen välineet ovat maahanmuuton myötä tilapäisesti ”romahtaneet”, tulee ensimmäiseksi vahvistaa tulijoiden uskoa siihen, etteivät suinkaan kaikki tiedot ja taidot ole vanhentuneet. Tulijoilla on paljonkin osaamista ja venymiskykyä (resilienssiä), jonka esiin tuloa voi tukea ja näin vahvistaa voimaa ponnistaa eteenpäin. Yhteiskunta- ja kansalaistiedon, kontaktien luomisen, työllistymisen ja ylipäättään yhteiskuntaan sijoittumisen hyväksi tehty työ kantaa paremmin hedelmää, kun maahanmuuttajan omanarvontunto ja usko omiin mahdollisuuksiin ovat kohentuneet.

Voimavaraistaminen ei ole mikään taikatemppu, joka tehdään kurssin tai asiakkaan ohjausprosessin aluksi. Pikemminkin se on lähestymistapa, joka leimaa pitkäjänteisesti kanssakäymistä maahanmuuttajien kanssa. Sille on ominaista usko ihmisen yhdenvertaiseen arvoon, yksilölliseen lahjakkuuteen ja osaamiseen, taitoon sopeutua uusiin tilanteisiin ja kykyyn kerryttää omaa osaamistaan. Omaa toimijuutta ei tueta itsestään selvästi länsimaisista lähtökohdista käsin. Lähi-idästä ja Afganistanista tulleilla maahanmuuttajilla ei esimerkiksi ole valmiiksi sisäistettyä yksilön käsitettä sellaisena kuin se suomalaisittain ymmärretään. Voimavaraistaminen edellyttää myös kulttuurista herkkyyttä nähdä ihmisten potentiaalia. Tiedon jakaminen sekä palveluihin ja tukitoimiin ohjaus saa merkitystä, kun maahanmuuttaja tulee kuulluksi ja kohdatuksi samanarvoisena ihmisenä sekä nähdyksi osaamisensa ja ”sisunsa” valossa elämäntilanteen haavoittuvuudesta huolimatta.

Voima-kurssilla lähdettiin liikkeelle voimavarojen ja osaamisen kartoituksesta, otettiin sitten osaamista käyttöön suunnittelemalla yhteistä tekemistä kolmannen sektorin toimijoiden kanssa. Seuraavaksi tutustuttiin kaupungin hallintoon ja päättäjiin sekä informoitiin vaikuttamisen mahdollisuuksista Suomessa, mukaan lukien oman yhdistyksen perustaminen. Mediapajassa kuultiin osallistujien kokemuksia elämästä Suomessa sekä puhuttiin lehdistön roolista ja sananvapaudesta. Työllisyyspajassa kartoitettiin kurssilaisten ammatillisia tavoitteita ja miten niitä voi toteuttaa kouluttautumalla ja suuntautumalla työelämään työntekijänä tai aloittavana yrittäjänä.

Jotta Voima-kurssin toteutuksen luonne, osallistujien kokemukset ja opitut asiat saadaan kattavasti esiin, alla esitellään kunkin työpajakokonaisuuden etenemistä ja tuloksia kurssilaisten palautteen perusteella. Materiaali on työpajakohtaista. Kurssikokonaisuuden johtopäätökset on esitetty hankeraportin luvuissa 5 ja 7.

1. Missä olen hyvä! Voima- ja osaamistyöpaja

Missä olen hyvä! (1 pv)

- Kurssilla saat esitellä taitojasi – asioita, joita tunnet ja olet hyvä - esim. kulttuuri, urheilu, taide, some, vapaaehtoistyö, työkokemus jne.

Kurssin alussa korostettiin ihmisarvoa ja sen riippumattomuutta siitä, mitä osaa ja miten hyödyllinen on yhteiskunnalle. Voima-kurssin arvofilosofinen lähtökohta kiteytettiin sekä jaettiin osallistujien yhteisenä kokemuksena näin:

Osaaminen ei ole ihmisarvon edellytys, vaan jokaisella on ihmisyytensä perustella ihmisarvo sekä ominaisuuksia, taitoja ja osaamista, jolla voi edistää oman elämän tavoitteita ja palvella toisia.

Osallistujia pyydettiin kertomaan asioita, jotka antavat voimaa elämään. Vastauksista (taulukko 1) kuvastuu yleisinhimillisiä arvoja ja hyvinvoinnin lähteitä kuten perhe ja läheiset, hyvät suhteet toisten ihmisen kanssa sekä rauha, turvallisuus ja riittävä toimeentulo.

Repaleisista ja ihmisoikeuksien suhteen puutteellisista olosuhteista tulleilla maahanmuuttajille tällaiset seikat ovat elämän kiintopisteitä, jotka auttavat vakiinnuttamaan elämää Suomessa. Etelän ja idän kulttuureissa on luonnollista korostaa mielenrauhan merkitystä ja myös puhua avoimesti, että usko Jumalaan tuo voimaa.

Moni katsoi, että muiden ihmisten ja erityisesti heikossa asemassa olevien auttaminen on asia, jota tuo itselle elämänintoa. Kurssilla kävi ilmi, että melko monet olivat aktiivisia auttamaan toisia maanmiehiä.

Taulukko 1. Mikä antaa iloa ja voimaa elämään?

• Perhe ja lähimmät • Terveys • Itseluottamus • Turvallisuus	• Rauha ja hyvät suhteen kaikkien kanssa • Usko Jumalaan • Mielenrauha • Muiden auttaminen (2) • Heikkojen oikeuksien puolustaminen	• Toimeentulo • Tehokas ajankäyttö (mahdollistaa uusien asioiden saavuttamisen) • Jutteleminen ystävien kanssa • Uuden yhteiskunnan ja kulttuurien tunteminen
---	---	--

(2) = mainittu kahdesti

Voima-kurssin alkuosa auttoi osallistujia tunnistamaan, esittelemään ja kirjaamaan itselleen, missä kukin on hyvä (taulukko 2). Osaaminen määriteltiin laajasti sellaisiksi tiedoiksi, taidoiksi ja kokemuksiksi, joista on iloa ja hyötyä itselle ja toisille.

Tausta-ideana koko kurssilla oli, että voimavaroihin ja osaamiseen perustava ”voimavaraistava” ote sisäistyy sekä maahanmuuttajien oman elämän rakentamiseen että heidän kanssaan toimivien vapaaehtoisten ja (mahdollisuuksien mukaan myös) viranomaisten tapaan toimia maahanmuuttajien

kanssa. Maahanmuuttajien omien voimavarojen tunnistaminen ja käyttöön otto ymmärrettiin avaimeksi osallisuuden laajenemiseen ja hyvään kaksi- tai monisuuntaiseen kotoutumiseen.

Taulukko 2. Missä olen hyvä – kurssilaisten osaamisalueita (tulokset ryhmissä 1-4)

1	2	3	4
- Sosiaalisuus, suhteet ihmisiin - Kulttuureihin tutustuminen - Ruuanlaittotaito ja pitopalvelu - Arabian kielen opetustaito - Yhdessäolo - Turismi/uudet paikat - Lentopallo - Matematiikan ja muiden oppiaineiden opetustaito - Lasten kanssa piirtäminen, liikunta, käsityö, askartelu, satujen lukeminen - Kosmetiikka - Runoilu - Energia-alan valistus yleisölle	- Työnteko - Ajan kunnioitus - Lojaalisuus yhteiskunnassa ja työssä - Muiden huomioon ottaminen - Vapaaehtoistoiminta - Monipuolinen ammattien osaaminen - Urheilu sekä vartalon että mielen kannalta - Uudet ihmiset ja kulttuurit	- Kielitaito - Oppimiskyky - Halu auttaa muita - Ystäviä vanhuksille - Rakennusalan tuntemus - Hyvät yhteistyötaidot - Halu oppia suomea - Kritiikin sietokyky - Toisten kunnioittaminen eri taustoista huolimatta - Maantiedon osaaminen - Neuvottelutaito - Shakki- ja golf-pelin osaaminen - Lentopallon osaaminen - Taito solmia uusia ystävyyssuhteita - Kyky vaikuttaa toisiin tiedon kautta, diplomaattisuus	- Puhun monia kieliä - Kokin ammattitaito - Automaalaus - Taito opettaa ranskan kieltä - Talonmaalaustaito - Erilaisten kulkuneuvojen ajaminen (kuljettaja) - Laulutaito - Näyttelijä - Lentopallotaito

Palautetta

Kunkin työpajapäivän päätteeksi Voima-kurssin osallistujat kirjasivat työkirjaan kokemuksiaan. Vakiokysymyksinä olivat, ”mitä opit/tajusit päivän aikana?” sekä ”mikä päivässä oli hyvää/ei ollut hyvää”. Lisäksi esitettiin työpajakohtaisia kysymyksiä.

Ensimmäisen työpajan palaute oli hyvin myönteistä. Kaikkia ihmisiä koskeva ihmisarvo ja siihen perustuva ihmiskäsitys oli kurssin osallistujien ja järjestäjien yhteinen periaate. Ihmisarvoa ei haluttu ehdollistaa ihmisen osaamisen ja hyödyllisyyden perusteella vaan kannustaa etenemään sen pohjalta - tunnistamalla kykyjään ja mahdollisuuksiaan. Kotoutumisessa edistyminen lepää varmemmalla pohjalla silloin, kun se lähtee vahvistuneen omanarvontunnon pohjalta eikä oman arvonsa ehdollistamisella sille, miten omissa tai toisten silmissä suoriutuu uudessa elämänvaiheessa.

Vastaavantyyppinen ihmisen arvostaminen heijastuu alla olevassa näytteessä. Siinä Voima-kurssin osallistuja kertoo, miksi ja miten hän auttoi sairaalaan joutuneita lähimmäisiään kotimaassaan.

”Kun autamme jotakuta, pyrimme saamaan hänet tuntemaan itsensä tärkeäksi ja arvokkaaksi olipa hänen terveytensä tai sosiaalinen asemansa mikä tahansa - sen, että todella välitämme hänestä. Tämä on hänelle kuin lääkettä elämään; se auttaa myös meitä antamalla elämäämme mahtavaa voimaa, iloa ja onnellisuutta.

Taulukko 3. Voima- ja osaamistyöpajan palautetta

Mitä opit/tajusit päivän aikana?

"Opin, miten ilmaista vahvuuksiani; hyödyin toisten kokemuksista ja ehdotuksista."

"Opin paljon asioita, esim. miten Ohjaamo palvelee minun tulevaisuudessa, miten harjoitella ryhmässä ja jakaa kokemuksia."

"Kansallisuuksien, kulttuurien ja kielten eroista huolimatta meillä on ihmisinä paljon yhteistä – samoja toiveita ja haaveita elää onnellista ja tyydyttävää elämää."

"Opimme monia asioita, vaikka on vasta ensimmäinen päivä. Tällä kurssilla käsittelemme kykyjämme niin, että se auttaa meitä menestymään suomalaisessa yhteiskunnassa."

"Olen oppinut paljon asioita, esim. miten puhun ihmisten kanssa ja mitä minä osaan tehdä, miten käytän minun osaamista täällä ja mikä on tärkeää elämässä."

"Opin monia voimavaroja, jotka antavat henkistä voimaa sekä uusia suomen kielen sanoja."

"Opin, kuinka käyttää taitojaan ja hyödyntää aikaa."

"Osaaminen, kokemus, hiljainen tieto, [ihminen on] arvokas, Ohjaamo, asenteet, lahjat, kokemus, uudet haasteet."

"Negatiivisen energian muuntaminen positiiviseksi energiaksi; motivaatio; taidot."

"Opin tänään monia asioita kuten myönteisen energian lähteitä sekä tiimityön ja näkemysten jakamisen hyödyllisyys."

2. Mitä teemme yhdessä! Järjestötutustuminen ja tapahtumien suunnittelu

Mitä teemme yhdessä! (2 pv)

- Kurssilaiset suunnittelevat toimintoja, tempauksia, tapahtumia.
- Suunnitellaan tapahtumaa 19.11.

Toisessa työpajassa Voima-kurssin osallistujat ja järjestöjen edustajat tutustuivat toisiinsa. Järjestöistä ja seurakunnista mukana olivat SPR Forssa ja Jokioinen, Forssan helluntaiseurakunta, Forssan Ev.lut. seurakunnan Ystävän kammari –vapaaehtoistoiminta³ sekä Tutuksi –hanke.⁴

Tutustumisen yhteydessä kukin järjestö esitteli toimintoja ja palveluita, joita maahanmuuttajat voivat hyödyntää sekä tulla mukaan tekemään vapaaehtoistyötä ”omine ideoineen”. Osa kurssilaista tunsu entuudestaan järjestöjen edustajia ja päinvastoin, koska paikalliset toimijat olivat aktiivisesti olleet tekemisissä monien maahanmuuttajien kanssa vuodesta 2015. Työpajan kautta yhteyttä voitiin kuitenkin laajentaa uusiin maahanmuuttajiin sekä tehdä yhdessä asioita entistä vahvemmin niin, että maahanmuuttajat ovat alusta pitäen mukana ideoimassa, mitä tehdään yhdessä kurssiajan ulkopuolella. Tarkoitus oli antaa sysäys maahanmuuttajien osallisuuden syvenemiseen ja voimavaraistavan otteen vahvistumiselle.

Osallistujat valitsivat kumppanin, jonka kanssa he suunnittelivat yhdessä toteutettavan yleisötapahtuman. SPR:n kanssa suunniteltiin kulttuuritapahtuma, Tutuksi –hankkeen⁵ kanssa yhteinen ilta pakolaisten ja kantasuomalaisten kesken ja Forssan helluntaiseurakunnan kanssa uuden vuoden juhlan (taulukko 4).

Palautteen perusteella työpaja osoitti tiimityön, mielipiteiden jakamisen sekä yhteisen suunnittelun voiman (taulukko 5 sivulla 8). Monet havahtuivat vapaaehtoistyön suureen merkitykseen yhteiskunnassa. Päivä opetti projektin suunnittelua yhteistyönä:

”Jos meillä on syy ja haluamme tehdä asian, voimme suunnitella tapahtuman ja tehdä työn.”

Erään kurssilaisen mukaan päivä syvensi yhteyttä pakolaisten ja suomalaisten välillä. Toinen havaitsi, että lähes kaikki kurssilaiset olivat innokkaasti jakaneet tietojään ja osaamistaan yhteisessä suunnittelussa.

”Kokemus on loistava. Tästä on paljon hyötyä; se syventää yhteyttä pakolaisten ja suomalaisten kesken - meidän olemme päättäneet elää yhdessä.”

”Panin merkille innokkuuden, millä useimmat kurssilaiset suhtautuivat uusien taitojen oppimiseen tai – paremminkin- jakamaan tietojään.”

Kontaktien luominen ja syventäminen maahanmuuttajien ja järjestöihmisten kesken nähtiin yleisesti hyödylliseksi ja hauskaksi kokemukseksi. Saatiin tutustua uusiin ihmisiin ja lisää tietoa, mitä järjestöt

³ Ystävän kammari –toiminnan edustajat eivät voineet osallistua yhteiseen suunnitteluun mutta jättivät kurssilaisille omat yhteystietonsa.

⁴ Tutuksi –hanke on valtakunnallinen projekti, joka auttaa turvapaikanhakijoita ja kantasuomalaisia kohtaamaan erilaisissa tapahtumissa ja vapaa-ajan toiminnoissa.

tekevät ja miten niiden toimintaan voi osallistua ja antaa myös oman panoksensa. Järjestöille tarjoutui mahdollisuus kutsua mukaan uusia vapaaehtoisia.

Tärkeää oli demonstroida, että suunnittelua voi tehdä yhdessä maahanmuuttajien kanssa koko prosessin ajan sen sijaan, että kysyttäisiin aluksi, mitä he tarvitsevat ja sitten suunniteltaisiin suomalaisina heille palveluita ja vapaa-ajan toimintaa.

Taulukko 4. Kurssilaisten ja järjestöjen suunnitelmat tapahtumien toteuttamiseksi

Suunnittelijat, ryhmä kurssilaisia ja järjestö tai seurakunta	Tapahtuma
SPR Forssa ja Jokioinen	Kulttuuritapahtuma - Kuinka ymmärrämme paremmin toisiamme? - Kutsu - Ohjelma -- Tietoa kotimaasta -- Miksi lähdimme -- Matka -- Tunnelmat saapuessamme -- Tunnelmat nyt - Miten SPR auttoi meitä Jatko: Juha Oravainen kutsuu ryhmän koolle
Tutuksi –hanke	Suomalaiset ja pakolaiset yhdessä vapaa-ajalla - Tapahtuma Ystävänkammarilla lokakuussa - Facebook-markkinointi - Artikkelit arabiaksi ja suomeksi jälkikäteen
Forssan helluntaiseurakunta	Uuden Vuoden juhla FOHessa - Laaditaan mainos - Afganistanilaista ruokaa - Marokkolaista tuokaa - Arabiruokaa (2 lajia) - Makkaraa - Kahvia ja teetä yleisölle - Kohdataan ihmisiä - Musiikkia (sisältää yllätyksen) Jatko: 10 pv ennen tapahtumaa ryhmä koolle suunnittelemaan tarkemmin tapahtuman järjestämisen

Taulukko 5. Mitä teemme yhdessä ! (Päivä 1)

Mitä opit/tajusit päivän aikana?	Miten koit yhteisen suunnittelun järjestöjen ihmisten kanssa?	Muita kommentteja?
• Tiimityö, tutustuminen uusiin ihmisiin ja toimintoihin, yhteistyö yleisötapahtuman suunnittelemiseksi. • Panin merkille innokkuuden, millä useimmat kurssilaiset suhtautuivat uusien taitojen oppimiseen tai – paremminkin- jakamaan tietoaan. • Tämänpäiväinen luento [ohjelma] oli kaikin puolin hyvä kuten aiempikin, missä opimme paljon uusia asioita suomalaisesta yhteiskunnasta, johon pyrimme integroitumaan. • Olen oppinut, miten puhun ihmisten kanssa ja miten käytän minun aikaa ja miten suunnittelen [ajankäyttöäni, toimintaani] • Opin vapaaehtoistyön arvon yhteiskunnassa. • Opimme, miten työskennellä ryhmässä, koordinoita ja keskustella projektista ennen ja jälkeen sen toteuttamisen. • Integroituminen yhteiskuntaan ja vapaaehtoistyön arvo; • Tiimityön merkitys, järjestöjen tapaaminen, se, että voimme saavuttaa tavoitteen tehokkaasti • Tiimityö ja ideoiden jakaminen ryhmässä. Projektin suunnittelu ryhmänä; projektin esitleminen selkeästi ja työskentely sen saavuttamiseksi. • Tiimityön merkitys – ihmiset täydentävät toisiaan. Elämä on kauniimpaa, kun voimme palvella sekä itseämme että toisia ja kun ojemme auttavan käden huolimatta etnisistä, uskonnollisista ja sosiaalisista taustoista (Suvi antoi loistavan esimerkin tulemalla mukaan huolimatta siitä, että oli äitiyslomalla). • Kurssilaisten innokkuus lisää meille voimaa ja halukkuutta osallistua enemmän tiimityöhön. Kaikki tämä antaa meille toivoa suhteessa tulevaisuuteen.	• Keskustelu toisten kurssilaisten kanssa antoi uutta, hyödyllistä tietoa minulle. • Oli hauskaa jakaa ideoita heidän kanssaan. • Kokemus on loistava. Tästä on paljon hyötyä; se syventää yhteyttä pakolaisten ja suomalaisten kesken - meidän olemme päättäneet elää yhdessä. Opimme suomalaisia tapoja. • Jos meillä on syy ja haluamme tehdä asian, voimme suunnitella tapahtuman ja tehdä työn. • Yhteistyö yhdistyksen kanssa on erittäin tärkeä tapa saavuttaa jotakin hyvää. • Erittäin hyvä. Opimme, kuinka yhdistykset toimivat ja auttavat uusia tulijoita Suomessa. • Oli hyödyllistä ja hauskaa vaihtaa ideoita heidän kanssaan; saimme ilmaista mielipiteitämme suunnitteluryhmissä. • Oli mukava työskennellä yhdessä ryhmän kanssa. • Pidin paljon.	• Valitettavasti aikaa tärkeän asian käsittelyyn [koko ryhmänä] oli liian vähän. • Elämä on antamista ja saamista. Me haluamme todella olla positiivisia kansalaisia ja suhtaudumme rakkaudellisesti suomalaisiin. Yhdessä parempi huominen. • Olisi hyvä, että kurssilla olisi myös ulospäin suuntautuvaa toimintaa kuten tapaamisia eri paikoissa ja toimintaa, jossa voi tutustua Forssaan enemmän.

Taphtuman suunnittelu

Yhteinen suunnittelu kurssilaisten ja järjestöjen kesken jatkui toisen työpäiväpäivän, jossa suunniteltiin monikulttuurista tapahtumaa Forssaan. Suunnittelun avainkysymysten pohjustamisen jälkeen jakaannuttiin kahteen ryhmään, joiden kaavailemissa asioissa oli paljon yhteistä. Ryhmien suunnitelmat yhdistettiin yhdeksi kokonaisuudeksi. Tulokseksi saatiin ohjelmaluonnos, jonka toteutus suunnitelmaa täydennettiin vielä myöhemmin. Taphtuman ohjelma on seuraavalla sivulla.

Edellisen suunnittelupäivän tapaan opittiin lisää siitä, kuinka maahanmuuttajat ja kantasuomalaiset voivat yhdistää voimavarojaan ja tehdä tiimityötä. Kurssilaiset olivat tyytyväisiä tulokseen ja uskoivat vahvasti, että tapahtumasta tulee onnistunut ja se auttaa toinen toisensa ymmärtämistä ja tutustumista yli kulttuuristen rajojen (taulukko 6). Kuten tapahtuman ohjelmasta ilmenee, sen toteutus pitkälle maahanmuuttajien itsensä käsissä. Haluttiin myös saada vahvasti esiin kaupungin päättäjien sekä Oikeusministerin TRUST-hankkeen osallisuus.

Yhdessä parempi huominen!

Monikulttuurinen yleisötapahtuma Forssassa sunnuntaina 19.11.2017 klo 18-21

Paikka: Ystävän kammari, Hämeenkat. 5

OHJELMA

Puhe- ja keskusteluosuus

- **Onnittelut 100-vuotiaalle Suomelle** – Juontajat *Rana Qusay Abdulkarim* ja *Basil Omsha*
- **Tervetuloa ja tapahtuman esittely** - Juontajat
- **Kaupunginvaltuuston ja -hallituksen puheenvuorot** - Kaupunginvaltuuston puheenjohtaja *Mika Penttilä* ja kaupunginhallituksen puheenjohtaja *Kaisa Lepola*
- **Arabiankielinen runo** - *Hussien Eid*
- **Väestösuhteet ja kuntalaisten hyvinvointi**. Oikeusministeriön TRUST-hankkeen edustajan puheenvuoro - *Mia Luhtasaari*
- **Miten yhdessä parempi huominen? Yleisön kysymyksiä ja keskustelua** - Juontaa *Mia Luhtasaari*

Toiminnot samanaikaisesti eri pisteissä

- **Ruokaa ja leivonnaisia eri maiden tapaan** – Vastanneet *Inas Al-Sewari* ja *Mohammed Al-Saedi* (Irak), *Talal Zingi* (Syyria), *Saida Najah* (Marokko), *Hussein Rahimi* (Afganistan), *SPR Jokioinen* (Suomi)
- **Videosityksiä tulijoiden kulttuureista** – Koonnut *Noora Omsha*
- **Suomalaista joulukulttuuria** – *Eeva Rouvinen*
- **Näytelmä ja muuta ohjelmaa lapsille** – *Saida Najah*
- **Pelataan lautapelejä** – Suomalainen peli *Juha Oravainen*, itämainen peli *Hashim Al-Zeyadi*
- **Kirjoitetaan suomalaisia nimiä arabiaksi** - *Hashim Al-Zeyadi* ja muut
- **Vapaata keskustelua, tutustumista**

Tapahtuman järjestää TRUST Forssa –hanke maahanmuuttajien Voima-kurssin ja paikallisten järjestöjen yhteistyönä. Ideoinnin ja toteutuksen päävastuu on kurssilaisilla.

TRUST Forssa on osa Oikeusministeriön TRUST-hanketta, jolla tuetaan hyviä väestösuhteita Suomessa.

Hankkeen toteuttavat syys-joulukuussa 2017 Forssan kaupunki, Forssan Seudun Hyvinvointikuntayhtymä, Forssan Ev.lut. seurakunta, SPR Forssa ja Jokioinen sekä Forssan helluntaiseurakunta. Voima-kurssin organisoinnista ja sisällöntuotannosta vastaa asiantuntijapalvelut Jorma Kuitunen (www.Paluu.fi) yhdessä paikallisten yhteistyötahojen kanssa.

Taulukko 6. Tapahtuman suunnittelu – kurssilaisten palaute

Mitä opit/tajusit päivän aikana?	Millainen tapahtuma on tulossa 19.11.? Merkitse, mitä ajattelet ja perustele.
<i>"Kun työskentelee ryhmänä, saa parempia tuloksia kuin yksin."</i>	<i>"Erittäin hyvä. Monikulttuurinen tapahtuma on mahtava idea, mikä auttaa ihmisiä ymmärtämään paremmin toisiaan."</i>
<i>"Minä olen oppinut, miten tehdään suunnitelma ryhmän kanssa yhdessä."</i>	<i>"Erittäin hyvä siksi, [että] erilainen ihminen erilaisesta maasta suunnittelemassa tämä tapahtuma."</i>
<i>"Opin työopajatyöskentelyn arvon siinä, kun halutaan saavuttaa jotakin hyvää yhdessä."</i>	<i>"Erittäin hyvä. On tärkeää antaa hyvä kuva ulkomaalaisista."</i>
<i>"Opin, kuinka toimia tiimissä ja tehdä suunnitelma."</i>	<i>"Erittäin hyvä, koska eri kulttuurit kohtaavat. Pyrimme tuomaan esiin ideamme, joten suunnitelmasta tuli hyvä. "</i>
<i>"Tärkein asia on saavuttaa tavoite ja suunnitella se. - Esimerkiksi 19.11. on monikulttuurinen tapahtuma, missä ihmiset voivat tutustua toisiinsa ja integroitua. – Mitä tavoitteen saavuttaminen edellyttää."</i>	<i>"Melko hyvä. Ihmisten esittely, keskustelut heidän kanssaan sekä eri kulttuureihin tutustuminen on mahdollisuus tulla lähemmäksi toinen toisiamme. Ehkä syntyy keskustelua myös kaupunginvaltuutettujen kanssa."</i>
<i>"Se rohkaisi tiimityöhön, ajatusten ja mielipiteiden jakamiseen sekä paremman saavuttamiseen yhdessä."</i>	<i>"Erittäin hyvä, koska me luotamme toinen toistemme kykyihin. Jokaisella on valtavasti innokkuutta ja myönteisyyttä. "</i>
<i>"Opin tiimityön ja hyvän yhteistyön tärkeyden ja kuinka tämä tuo loistavia tuloksia."</i>	<i>"Erittäin hyvä, koska se auttaa näkemään erilaisia kulttuureja sekä esittelee suomalaisille maahanmuuttajia ja heidän kulttuurejaan sekä murtaa epäluulon ja pelon muureja. "</i>
<i>"Tiimityö ja mielipiteiden jakaminen."</i>	<i>"Erittäin hyvä, koska se auttaa meitä luomaan yhteyttä suomalaisten kanssa. "</i>
	<i>"Erittäin hyvä, koska se tuo mahdollisuuden tavata suomalaisia ja tuntea eri kulttuureja. "</i>

Miten tapahtuma onnistui?

"Yhdessä parempi huominen" –tapahtuma pidettiin Forssassa 19.11.2017 Ystävän kammarin tiloissa eli samassa tilassa, jossa järjestöt ovat sunnuntaisin pitäneet ns. olohuoneiltaa. Ennen tapahtumaa järjestöt etsivät myös vaihtoehtoista tilaa, mutta toimivan tuntuista ratkaisua ei löytynyt.

Tapahtuma oli yleisömenestys. Paikalle tuli ennätysmäärä (130-150) kantasuomalaisia ja maahanmuuttajataustaista asukkaita. Kummassakin ryhmässä oli paikallisten mukaan uusia, ennen näkemättömiä kasvoja. Ohjelma alkuosa vietiin onnistuneesti läpi – onnittelut Suomelle, arabiankielinen runo, kuntapäätäjien puheenvuorot, valtakunnallisen TRUST –hankkeen koordinaattorin esitys hyvistä väestösuhteista sekä sitä seurannut yleisökeskustelu. Aikaa kului odotettua enemmän mm. siksi, ettei

ollut varauduttu tulkkaukseen arabian lisäksi darin kielellä. Afganistanilainen ryhmä oli onneksi aktiivinen ja järjesti ”ystävätulkin”.

Alkuosan jälkeen oli tarkoitus avata yleisölle eri maiden ruokia sisältävä kattaus ja muut toiminnot samanaikaisesti eri pisteissä. Yleisömenestys merkitsi samalla sitä, että tila kävi pieneksi, eikä tätä voitu toteuttaa. Omaksi ohjelmapisteeksi kaavailtu esittelyvideo tulijoiden kulttuureista näytettiin koko yleisölle, mutta lasten näytelmää ei esitetty ja miesten lautapelit jäivät pelaamatta. Siivousvastuuta ei ollut jaettu tapahtuma pääjärjestäjille eli Voima-kurssilaisille jne.

Tämä kaikki tuli esiin kurssilaisten arvioidessa tapahtuman järjestelyitä ja organisointia. Voima-kurssilaiset eivät siis olleet sokeita puutteiden suhteen vaan hyvin tietoisia niistä (taulukko 7). Se osoittaa kykyä kriittiseen itsearviointiin, mikä on kaiken kehittyvän toiminnan edellytys. Kriittiset kohdat ovat hyvin samantapaisia kuin järjestövalmennuksen yhteydessä tehdyssä arvioinnissa.

Taulukko 7. Yhdessä parempi huominen - tapahtuma 19.11.2017 - Voima-kurssin osallistujien arviot puutteista

Mikä ei toiminut hyvin ja olisi pitänyt tehdä toisin?

Ohjelma vei liikaa aikaa, tila oli ahdas ja osa ohjelmasta ei toteutunut

- *Ohjelma vei liikaa aikaa.*
- *Tila oli liian ahdas, ja lasten melu häiritsi.*
- *Ajan ja tilan puutteen vuoksi kaikkia ohjelmanumeroita ei voitu toteuttaa kuten lastenohjelmaa ja miesten lautapelejä.*
- *Tein kaikki pyydetty velvollisuuteni, mutta yllätyksekseni en voinut toteuttaa lasten leikkiohjelmaa, ja he olivat hyvin pettyneitä.*
- *Tapahtumassa oli joitakin puutteita kuten se, ettei koko ohjelma toteutunut ja tila oli rajallinen.*
- *Aikataulu ja ahdas tila.*
- *Paikka oli ahdas ja lasten mukana olo toi jossain määrin melua.*
- *Suomalaiset kontaktini kommentoivat jälkikäteen, että tila ei riittänyt ja ohjelma oli liian pitkä.*
- *Rajallinen tila.*
- *Pieni tila.*
- *Aika loppui kesken ja toimintoja oli [liian] paljon.*
- *Aikataulu ei toiminut, ja joihinkin ohjelmanumeroihin käytetty aika oli pois toisista suunnitelluista.*
- *Aika ja tila. Toivomme, että seuraavalla kerralla aikataulu on erilainen, niin että voimme antaa paremman kuvan suomalaisille.*
- *Oli monia asioita, joiden olisimme toivoneet menevän paremmin, erityisesti se, että ohjelma jäi kesken.*
- *Paikassa ei ollut riittävästi tilaa.*

Muuta

- *Videot. Syyrialainen aineisto dominoi muiden yli.*
- *Kaikki lähtivät siivoamatta jälkiään.*

Suomalainen perfektionismi johtaa joskus siihen, että pienetkin puutteet toiminnan organisoinnissa leimaavat arviointia liikaa. Näin ei käynyt Voima-kurssin osalta ainakaan yleisesti. Tapahtuman nähtiin saavuttaneen hyvin sen päätavoitteita eli suomalaisten ja maahanmuuttajien kohtaamista, yhteyksien

luomista, kulttuurisen erilaisuuden ja moninaisuuden esiin tuloa, päättäjien osallisuutta ja kaiken tämän kautta vuorovaikutusta ja hyviä suhteita osapuolten välille.

Kaikki nämä päätavoitteet toteutuivat hyvin tai erinomaisesti. Yleisöä oli paljon. Keskusteluja ja yhteyttä syntyi monien suomalaisten ja maahanmuuttajien välille. Kuntapäättäjiä oli mukana viisi. Sitä samoin kuin Oikeusministeriön edustajan läsnäoloa arvostettiin kurssilaisten palautteessa suuresti. Myös sitä pidettiin tärkeänä, että tulijoiden kulttuuria voitiin esitellä. Taulukko 8 kokoaa kurssilaisten arvioinnin onnistumista. Ne voi kiteyttää vaikkapa lausumiin ***”Maahanmuuttajien ja suomalaisten kohtaaminen oli parasta.”*** sekä ***”se, että oltiin yhdessä kuin perhe.”***

Taulukko 8. Yhdessä parempi huominen - tapahtuma 19.11.2017 - Voima-kurssin osallistujien arviot

Mikä oli mielestäsi parasta tapahtumassa?

Yleisömenestys ja kohtaaminen

”Yleisömenestys, kaikkien ilo, tutustuminen toinen toisiin!”

”Paljon suomalaisia perheitä”

”Se, että suuri määrä suomalaisia ja maahanmuuttajia oli mukana ja kulttuurienvälinen kohtaaminen.”

”Paljon sekä suomalaisia että maahanmuuttajia osallistui ja oltiin myönteisessä vuorovaikutuksessa keskenään.”

”Se, että oltiin yhdessä kuin perhe.”

”Se oli yleisesti hyvä ja auttoi molempia osapuolia vähentämään pelkoja, joita saattoi olla. Syntyneet pienet keskustelut auttoivat ihmisiä luomaan yhteyksiä.”

”Ulkomaalaisten ja suomalaisten kohtaaminen”

”Ihmisten kohtaaminen”

”Maahanmuuttajien ja suomalaisten kohtaaminen oli parasta.”

”Toteutui monia hyviä asioita.”

Päättäjien mukana olo

”Kaupunki ja Oikeusministeriö olivat kiinnostuneet tapahtumasta, mistä kertoo tärkeiden henkilöiden osallistuminen.”

”Erityisesti kunnan päättäjien ja Oikeusministerinä läsnäolo sekä se, että mukaan tuli varsin paljon uusia suomalaisia ja maahanmuuttajia.”

Tulijoiden kulttuuria esiin

”Suomalaiset saivat tuntumaa eri maiden kulttuuriin ja saivat hyvää kuvaa maahanmuuttajista. Paljon suomalaisia osallistui!”

”Ihmisten kommunikointi myönteisessä hengessä ja kulttuurien tuntemus.”

”Aktiivinen osallistuminen suomalaisten taholta ja tapahtuman kulttuurinen moninaisuus.”

”Arabiankielinen runo, joka käännettiin suomeksi ja arabialainen ruoka!”

Tapahtuman suunnittelu ja toteutus yhteistyössä järjestöjen kanssa oli lähes kaikille Voima-kurssin maahanmuuttajille uusi kokemus. Suunnitteluvaiheessa he olivat antaneet hyvää palautetta mahdollisuudesta jakaa ideoitaan ja suunnitella yhdessä tiiminä. Entä missä määrin

tämä kaikki oli heille voimavaraistava kokemus? Maahanmuuttajien omien sanoitusten (taulukko 9) perusteella kokemukset voi kiteyttää:

Onnistuimme tutustuttamaan paljon suomalaisia ja maahanmuuttajia toisiinsa. Tämä antoi luottamusta kykyihimme. Myös puutteita ilmeni, ja jatkossa suunnittelu on tehtävä paremmin.

Taulukko 9. Yhdessä parempi huominen - tapahtuma 19.11.2017 - Voima-kurssin osallistujien arviot

Missä määrin tapahtuma sai tuntemaan itsesi tärkeäksi suunnittelijaksi ja toteuttajaksi?

"Tapahtuma oli mahtava, koska se tutustutti maahanmuuttajia suomalaisiin. Se antoi meille kykyä suunnitella ja tehdä, mutta tapahtui myös ennalta arvaamattomia virheitä."

"Pystyimme parantamaan taitoamme suunnitella, toteuttaa ja työskennellä yhdessä."

"Erittäin hyvä, ja tein työtä vilpittömästi."

"Suuressa määrin."

"Hyvä, tunnistin taitoni suunnitella ja toteuttaa."

"Se oli onnistunut tapahtuma, ja osallistumiseni antoi luottamusta omiin mahdollisuuksiini yksilönä ja myös uskoa tiimityöhön."

"Se oli hyvä niille, jotka tulivat mukaan ja se oli menestys. Itselleni tämä ei kuitenkaan ollut ensimmäinen kerta."

"Suuresti."

"Jossain määrin."

"Tapahtuma oli tärkeä ja hyvä idea, mutta meidän tulee suunnitella vastaavia paremmin tulevaisuudessa."

3. Minulla on oikeuksia ja voin vaikuttaa! Vaikuttamistyöpaja

Minulla on oikeuksia ja voin vaikuttaa!

- Työpaja siitä, miten voin osallistua ja vaikuttaa Forssan seudulla.
- Myös maahanmuuttajien oman neuvoston tai järjestön perustamiseen saa neuvoja.

Keskeinen osa yhdenvertaisuutta, osallisuutta ja voimavarojen saattamista käyttöön on se, että maahanmuuttajat tietävät oikeuksistaan, velvollisuuksistaan ja vaikuttamismahdollisuuksistaan suomalaisessa yhteiskunnassa. Sijoittuminen rakentaviksi ja täysivaltaisiksi yhteiskunnan jäseniksi yksilöinä ja yhteisöinä edellyttää, että tulijat tuntevat yhteiskuntaa, jossa he toimivat. Tämä ei tapahdu kertaheitolla. Kyse on pitkäaikaisesta kotoutumisen prosessista, jossa maahanmuuttajien omalle toimijuudelle tulee antaa tukea ja tilaa.

Tärkeä tuen muoto on siis tiedon jakaminen yhteiskunnan toiminnasta ja vaikuttamisen mahdollisuuksista. Tähän keskityttiin vaikuttamistyöpajassa, joka toteutettiin Forssan kaupungintalolla. Päivään sisältyi informaatiota kansalaisten oikeuksista sekä mahdollisuuksista vaikuttaa viranomaisten päätöksiin ja antaa palautetta niistä. Pääpaino oli paikallisessa päätöksenteossa (esim. kunnallisaloite tai palautesähköpostia kunnan päättäjille ja hallintoelimille).

Päivään sisältyi Forssan kaupunginsihteerin Matti Pietilän alustus ja tapaaminen sekä illalla myös vierailu kaupunginvaltuustossa puheenjohtaja Mika Penttilän johdolla. Valtuutetuille esiteltiin TRUST Forssa – hanketta, ja muutamat maahanmuuttajat esittelivät omaa taustaansa, osaamistaan ja alkuvaiheen kokemuksiaan Suomesta. Tutustumisessa ja keskustelussa päästiin hyvään alkuun.

Kurssilaiset kokivat työpajan merkittävänä avauksena suomalaiseen yhteiskuntaan ja sen osana toimimiseen. Päättäjien ja kaupunginsihteerin tapaamisia arvostettiin suuresti (taulukko 10). Joku olisi halunnut paremmat ennakkotiedot, jotta olisi voinut valmistella osuvia kysymyksiä. Asiaa oli paljon, mutta myös keskustelulle annettiin tilaa, mistä annettiin kiitosta.

”Opin paljin poliittisista puolueista, yhdistyksistä, kunnista ja niiden toimintatavoista. Tämä lisäsi ymmärrystäni suomalaisesta yhteiskunnasta, mikä helpottaa elämää.”

”Opimme, kuinka perustaa yhdistys tai puolue sekä miten työskennellä sen eteen, että voimme integroitua suomalaiseen yhteiskuntaan ja palvella sitä.”

”Kurssi antaa mahdollisuuden tavata merkittäviä päättäjiä, mikä antaa kuvaa, kuinka julkinen valta johtaa maata.”

Taulukko 10. Osallistujien palaute vaikuttamistyöpajasta

Mitä opit/tajusit päivän aikana?

- Saimme tietoa seuraavista asioista
 - Suomen perustuslaki (ihmisoikeudet, tasa-arvo, syrjinnän kieltä, vastuullisuus, läpinäkyvyys)
 - Forssan kunnalliset lait/säännöt
 - Oikeudet ja mahdollisuudet vaikuttaa muutosta
 - Vaalit ja mahdollisuus perustaa yhdistys tai poliittinen puolue
- Projektin rakentaminen Suomeen; kuinka perustaa puolue tai yhdistys, joka palvelee toisia ja yhteiskuntaa; kuinka käydä keskustelua toisten kanssa ja kuunnella toisten mielipiteitä.
- Opin
 - Ihmisarvo ei riipu kyvyistä.
 - Sananvapaus ja oikeudenmukaisuus toteutuvat käytännössä, ei vain puheissa. Oikeudet, jotka turvataan Suomen laissa. Yhdistyksen voi perustaa kolme eri ikäistä ihmistä, puheenjohtaja tulee olla 18 vuotta täyttänyt
 - Keskittyminen vahvuuksiin, yhdistyksen tavoitteet ja niiden saavuttaminen
 - Poliittisten puolueiden tunteminen, vaalit ja kannatus, joka tarvitaan puolueen perustamiseen.
 - Valta Suomessa: Lainsäädäntö, toimeenpano ja tuomiovalta
 - Opin, että Suomessa kunnioitetaan hyvin paljon ihmisoikeuksia, ja perustuslaki perustuu siihen. Suomalaisilla on oikeus perustaa omia puolueita. Hallinto on hyvin läpinäkyvä päätöksenteossa ja asioidessaan ihmisten kanssa.
 - Opimme perusasioita
 - Poliittisista puolueista sekä säännöistä ja laeista Suomessa.
 - Vaikuttamisen mahdollisuuksista päätöksentekoon Suomessa
 - Kuntien toiminnasta ja päätöksenteosta sekä palveluista ihmisille
 - Suomen perustuslaki, oikeudet, velvollisuudet, vapaudet jne. – miten elämää organisoidaan yksilö- ja yhteiskuntatasolla.
 - Tänään olen oppinut paljon asia Suomesta, esimerkiksi Suomen osapuolet [puolueet].
 - Kuinka valta jakautuu Suomessa ja kunkin (kuten oikeuslaitoksen) itsenäisyys. Kuntien toiminta.
 - Oli hyvä keskustella Forssan kaupungin kanssa sen roolista suunnitella ja organisoida kaupunkia sekä kuinka integroitua suomalaiseen yhteiskuntaan ja erityisesti Forssaan,
 - Puolueiden rooli yhteiskunnassa, kuinka kunnat tekevät päätöksiä, sananvapaus kaikilla kansalaisilla.
 - Yksilön oikeudet suomalaisessa yhteiskunnassa; Lakien säätäminen ja edustaminen: Eduskunta, toimeenpanovalta ja tuomiovalta
 - Tiedän nyt, kuinka ottaa yhteyttä sähköpostitse Forssan kaupunginvaltuustoon tai hallintoon, jos minulla on kysymyksiä; mahdollisuus perustaa yhdistys.
 - Tänään puhuimme poliittisista puolueista ja yhdistyksistä, joiden kautta voimme integroitua yhteiskuntaan. Opimme, mitä puolueita Suomessa jo on sekä mahdollisuudesta perustaa yhdistys, jossa voimme edustaa mielipiteitämme ja ajaa tavoitteitamme, niin että se auttaa meitä kotoutumaan yhteiskuntaan.
 - Meillä oli lyhyt katsaus perustuslakiin ja lakeihin sekä miten organisoitua yksilö- ja yhteiskuntatasolla. Saimme tietoa myös poliittisista puolueista ja niiden roolista yhteiskunnassa.
 - Opin paljon poliittisista puolueista, yhdistyksistä, kunnista ja niiden toimintatavoista. Tämä lisäsi ymmärrystäni suomalaisesta yhteiskunnasta, mikä helpottaa elämää.
 - Opin, kuinka perustaa poliittinen puolue tai yhdistys ja kuinka hyötyä siitä.

Mikä päivässä oli hyvää? Mikä ei ollut hyvää?

- Oli hyvä oppia Forssan kaupungista ja sen toiminnasta. Ei ollut mitään huonoa.
- Kurssi antaa mahdollisuuden tavata merkittäviä päättäjiä, mikä antaa kuvaa, kuinka julkinen valta johtaa maata.
- Opimme, kuinka perustaa yhdistys tai puolue sekä miten työskennellä sen eteen, että voimme integroitua suomalaiseen yhteiskuntaan ja palvella sitä.
- Tajusin, että pakolaisten palveluiden tulisi parantua, jotta he voisivat tulla osallisiksi yhteiskunnan runsaudesta ja hyvinvoinnista.
- Se on tosi hyvin minulle että tänään tulin Forssan kaupungintalon ja puhun heidän kanssa.
- Mutta se ei ole hyvä, että yksi henkilö kysyi ei hyvin häntä [Kirjoittaja ei pitänyt hyvänä toisen kurssilaisen esittämää kysymystä kaupunginsihteerille, joka esitteli kaupungin päätöksentekoa.]
- Kaikki tänään oppimamme teemat ovat hyvin tärkeitä.
- Oli hyvä tutustua kauniiseen Forssan kaupungintaloon ja tavata Forssan päättäjiä
- Ei ollut hyvää se, että meiltä puuttui tietoa ja tarvitsemme lisää informaatiota hallinnon järjestelmästä sekä kunkin yksilön vastuista alueella.
- Saimme tutustua yhteen päätöksentekijään Forssassa eli kaupunginsihteerin.
- Forssan kaupunginsihteerin tapaaminen. Menettely puolueen tai yhdistyksen perustamiseen.
- Ensi kerralla toivomme etukäteen tietoa henkilöistä, joita tapaamme ja luennoivat meille, jotta voimme valmistella hyviä kysymyksiä heille.
- Opetus oli hyvä, koska se auttoi ymmärtämään paremmin, miten voin löytää hyvän tavan järjestää elämäni Suomessa.
- Mielestäni ei ole hyvä, että käytimme aikaa enemmän kuin klo 10-16 [Päivä jälkeen oli lisäksi vierailu valtuustossa.]
- Hyvää oli, että saimme tietoa puolueista, jotka auttavat pakolaisia ja kuinka vaalit toimivat. Kaikki oli hyvää ja hyödyllistä, kiitos paljon.
- Tapaamisessa oli paljon tietoa ja neuvoja.
- Oli hyvä tavata kaupunginsihteerä, joka on pätevä henkilö.
- Ei ollut hyvä, että keskustelu hänen kanssaan jäi lyhyeksi.
- Hyödyn tästä kurssista, joka edistää tavoitettamme elää rauhassa ja kotoutua suomalaiseen yhteiskuntaan.
- Hyvä asia oli, että saimme ilmaista ajatuksiamme ja mielipiteitämme ja oli riittävästi aikaa keskustella päivän teemoista.
- En huomannut mitään huonoa.
- Hyvä asia on lisätä tietoa ja oppia tuntemaan itsensä rinnakkain suomalaisen yhteisön kanssa.

Vaikuttamispaikassa annettiin tietoa myös mahdollisuuksista perustaa oma maahanmuuttajien yhdistys ja/tai osallistua olemassa olevien järjestöjen toimintaan. Nämä kaksi ovat maahanmuuttajien oman organisoitumisen sekä osaamisen käyttöön ottamisen keskeisiä foorumeita. Kurssilaisia rohkaistiin pohtimaan, kumpi väylä heitä henkilökohtaisesti innostaa sekä miten ne auttavat heitä saamaan kontakteja suomalaisiin ja sijoittumaan yhteiskuntaan.

Kolme kurssilaista pohti vakavasti maahanmuuttajien oman yhdistyksen perustamista, kun taas toiset näkivät, että on parempi liittyä osaksi paikallisia järjestöjä, mistä osalla oli jo myönteisiä kokemuksia. Pitkälle viety suunnitelma arabiankielisestä naisjärjestöstä kuului ensin mainittuun ryhmään (taulukko 11). Yhdistyksen tavoitteiden ja toimintojen lisäksi suunnitelman esittäjä pohti soveliasta arvo- ja motivaatiopohjaa, missä korostuu ihmisen arvo ja aito kohtaaminen suorituksista ja asemasta riippumatta. Taustalla on ajatus, että tämä toimii niin arabimaissa kuin Suomessakin, kun halutaan auttaa ihmisiä.

Taulukko 11. Oma yhdistys vai yhteistyötä suomalaisten järjestöjen kanssa?

Voima-kurssin osallistujan esitys arabiankielisestä naisjärjestöstä

1. Onko tärkeää perustaa oma yhdistys maahanmuuttajille? Jos kyllä, mitä yhdistyksen tavoitteet olisivat, ketkä olisivat sen jäseniä ja minkälaisia toimintoja sillä tulisi olla?

”Varmasti, se on loistava asia. [Tulisi perustaa] naisjärjestö, jossa on arabiankielisiä naisia lapsineen riippumatta uskonnollisesta suuntauksesta ja sosiaalisesta taustasta.”

Tavoitteet ja toiminnot

- Edistää arabiperheiden keskinäistä tutustumista ja hyvää ilmapiiriä
- Lisätä älyllistä tietoisuutta eri osa-alueilla
- Käyttää vapaa-aikaa hyödyllisesti ja tehokkaasti
- Hyötyä tieteen tuloksista esim. energiatiede ja inhimillinen ja taloudellinen kehys
- Keskustella ja rohkaista tasapainoiseen ja terveelliseen elämäntapaan
- Kokemusten, tietämyksen ja taitojen vaihtaminen
- Tartu ystävytyteen ja yhteistyöhön –toiminta
- Oppitunteja, joissa esitellään erilaisia aiheita ja näkökantoja
- Dokumenttien katselu ja keskustelut niiden jälkeen
- Työpajat
- Ruuanlaitto
- Urheilu, piknikit
- Kannustaminen lukemaan ja keskustelemaan kirjoista ja lisäämään tietoa.
- Toimintoja, jotka kehittävät mieltä, sielua ja kehoa.
- Yhteistyö muiden organisaatioiden kanssa kokemusten hyödyntämiseksi tekemällä vierailuja, esittelemällä ongelmia ja etsimällä ratkaisuja yhdessä.
- Tuotantoprojekti taloudellisen tason nostamiseksi tulevaisuudessa.
- Kaikki toiminnot, jotka merkitsevät kehitystä yhteiskunnassa

2. Jos pidät parempana osallistua suomalaisten yhdistysten toimintoihin, mitä haluaisit tehdä suomalaisten kanssa? Miten toiminnot edistävät hyviä asenteita ja suhteita?

- ”Olen kiinnostunut järjestöistä, jotka auttavat muita kuten vanhuksia sekä erityistarpeisia tai laiminlyötyjä lapsia.”
- ”Omassa maassani minulla oli tapana käydä sairaaloissa ja kysyä, jos jotakuta ei käyty katsomassa, ei ole perhettä tai jota perhe on laiminlyönyt. Vein heille kukkia, suklaata, taateleita, vietin aikaa heidän luonaan ja puhuin myönteisiä, kerroin toivoa herättäviä tarinoita, ja kuinka ne voivat saada ihmeitä aikaan.”
- ”Kun autamme jotakuta, pyrimme saamaan hänet tuntemaan itsensä tärkeäksi ja arvokkaaksi olipa hänen terveytensä tai sosiaalinen asemansa mikä tahansa - sen, että todella välitämme hänestä. Tämä on hänelle kuin lääketta elämään; se auttaa myös meitä antamalla elämäämme mahtavaa voimaa, iloa ja onnellisuutta.”
- Albert Schweitzer sanoi kerran:
”Ihmiselämän tarkoitus on palvella toisia, kokea sympatiaa heidän kanssaan ja auttaa heitä. Tämä jättää jäljen sieluumme, ja työn hedelmän näkemisestä seuraava ilo ei koskaan häviä, kun joku rukoilee puolestasi.”

Oma yhdistys tai osallistuminen olemassa oleviin yhdistyksiin eivät ole toisiaan poissulkevia vaihtoehtoja. Jos kyse on maahanmuuttajien ja kantaväen yhdessä perustamasta yhdistyksestä jo alun pitäen, ei ole kyse ”maahanmuuttajayhdistyksestä” vaan paikallisesta yhdistyksestä, jossa kotoutuminen on lähtökohtainen asenne eikä vain kaukana häämöttävä tavoite. Näin voinee käydä, jos ”eläminen yhdessä” toteutuu kulttuurisia ja muita rajoja ylittäen, mikä heijastuu oheisessa sitaatissa:

”Haluan, että yhdistyksessä on myös suomalaisia, niin että voimme vahvistaa maailmanlaajuista rakkauden ja rauhan periaatetta ja parantaa maan tilannetta sekä siten kotoutua Suomeen ja elää normaalia elämää kuten kuka tahansa suomen kansalainen.”

Pääosa kurssilaisista suhtautui varauksellisesti oman yhdistyksen perustamiseen ja näki, että tulee mieluummin osallistua olemassa olevin järjestöjen toimintaan ja tarjota niihin omaa panostaan. Tällöin kantasuomalaisten kanssa yhdessä toimiminen toteutuu hyvin luontevasti (taulukko 12, s. 18):

”En näe tarvetta perustaa yhdistystä vain maahanmuuttajille, koska on olemassa suomalaisia järjestöjä, jotka auttavat monia ihmisiä, mukaan lukien maahanmuuttajia. Se, että pyytää apua ja/tai menee mukaan suomalaiseen järjestöön, ei pelkästään auta maahanmuuttajia vaan antaa heille mahdollisuuden olla enemmän tekemisissä suomalaisten kanssa.”

”On paljon toimintoja, joita voidaan tehdä yhdessä suomalaisten kanssa kuten juhlistaa suomalaisia ja maahanmuuttajien maiden juhlapäiviä, oppia uusia hyviä harrastuksia liittyen urheiluun ja eri kulttuurien tapoihin iloita ja viihtyä sekä edistää suomen kielen oppimista ja sitä kautta kotoutumista.”

Taulukko 12 . Oma yhdistys vai yhteistyötä olemassa olevien suomalaisten järjestöjen kanssa?
Voima-kurssin osallistujien vastauksia

1. Onko tärkeää perustaa oma yhdistys maahanmuuttajille? Jos kyllä, mitä yhdistyksen tavoitteet olisivat, ketkä olisivat sen jäseniä ja minkälaisia toimintoja sillä tulisi olla?

- "En näe tarvetta perustaa yhdistystä vain maahanmuuttajille, koska on olemassa suomalaisia järjestöjä, jotka auttavat monia ihmisiä, mukaan lukien maahanmuuttajat. Se, että pyytää apua ja/tai menee mukaan suomalaiseen järjestöön, ei pelkästään auta maahanmuuttajia vaan antaa heille mahdollisuuden olla enemmän tekemisissä suomalaisten kanssa."

- "Minusta olisi hyvin tärkeää perustaa maahanmuuttajayhdistys, jossa he voivat ilmaista mielipiteitään ja edistää mahdollisuuksiaan kotoutua suomalaiseen yhteiskuntaan."

- "Yhdistyksen tavoitteina olisi edistää siltojen rakentamista uuteen yhteiskuntaan, esitellä maahanmuuttajien kulttuuria ja perinteitä ja oikoa vääriä kuvia, mitä joillakin suomalaisilla on. Tämä auttaisi elämään rauhassa ja palvelemaan yhteiskuntaa ja ihmisiä, jotka ottivat meidät suojiinsa, kun olimme ahdingossa."

- Ei

- "Yhdistyksillä ja organisaatioilla on hyvin tärkeä rooli mm. siinä, että ne auttavat maahanmuuttajia saamaan yhteyden paikallisiin ja opettavat heille isäntämaan lakeja ja kulttuureja."

- "Jäseniä tulee olla eri ikäryhmistä, jotta ajatukset, ideat ja tarpeet tulevat esiin."

- "Toiminnoissa eri ryhmät keskittyisivät tiettyihin tavoitteisiin kuten auttavat maahanmuuttajia oppimaan kieltä, kotoutumaan yhteiskuntaan ja löytämään työtilaisuuksia, mikä edistää integroitumista yhteiskuntaan kaikin tavoin."

2. Jos pidät parempana osallistua suomalaisten yhdistysten toimintoihin, mitä haluaisit tehdä suomalaisten kanssa? Miten toiminnot edistävät hyviä asenteita ja suhteita?

- "Henkilökohtaisesti, jos minulla on tilaisuutta, menisin mukaan urheiluryhmiin, jotka järjestävät vaellus- ja pyöräilytapahtumia."

- "Kuten tunnettua, urheilu vahvistaa yhteyttä ihmisten välillä riippumatta heidän alkuperämaastaan. Tämä tapahtuu yhteisöllisellä tasolla. Yksilötasolla se vähentää masennusta, lisää terveyttä ylipäättään ja vahvistaa itseluottamusta."

- "Kyllä, haluaisin liittyä suomalaiseen yhdistykseen ja osallistua sen toimintoihin, tuntea paremmin kulttuureja Suomessa, erityisesti monikulttuurisuutta, jonka koen myönteiseksi päinvastoin kuin jotkut toiset ajattelevat."

- "Jos tahdomme tehdä Suomesta paremman, tulee uskoa sananvapauteen ja rakentaa vahva infrastruktuuri."

- "Haluan, että yhdistyksessä on myös suomalaisia, niin että voimme vahvistaa maailmanlaajuisia rakkauden ja rauhan periaatetta ja parantaa maan tilannetta sekä siten kotoutua Suomeen ja elää normaalia elämää kuten kuka tahansa suomen kansalainen."

- "Toiminnot parantavat ihmisten asenteita ja heidän välisiä suhteita yhteiskunnassa sikäli kuin niillä on hyvät ja terveet tavoitteet eivätkä määrity henkilökohtaisista intresseistä, mikä voisi tehdä tyhjäksi hyvät vaikutukset."

- "Pidän parempana osallistua suomalaisten yhdistysten toimintaan, mikä edistää hyviä suhteita ja asenteita suomalaisten ja maahanmuuttajien kesken."

- "On paljon toimintoja, joita voidaan tehdä yhdessä suomalaisten kanssa kuten juhlistaa suomalaisia ja maahanmuuttajien maiden juhlapäiviä, oppia uusia hyviä harrastuksia liittyen urheiluun ja eri kulttuurien tapoihin iloita ja viihtyä sekä edistää suomen kielen oppimista ja sitä kautta kotoutumista."

4. Kuulkaa tarinani! Mediatyöpaja

Kuulkaa tarinani!

- Median ammattilaiset neuvovat osallistujia julkaisemaan tarinoitaan lehdessä tai somessa.

Mediatyöpajassa Forssan lehden toimittaja Jaakko Kyrö ja toimittaja Leena Ruskeeniemi Seutu-Sanomista esittelivät lehtien sisältöä sekä (Kyrö) sananvapauden roolia Suomessa.

Hankesuunnitelmassa esitetty tavoite auttaa maahanmuuttajia tuomaan julkisuuteen tarinoitaan ja osaamistaan ei sellaisenaan toteutunut. Sen sijaan kurssilaisia oli jo ennakkotehtävässä haastettu laatimaan kysymyksiä, joita he voivat parityöskentelyssä esittää toisilleen elämästä Suomessa ja kotimaassa. Haastatteluissa heijastuu yleinen tyytyväisyys Suomen yhteiskuntajärjestelmään, opetuksen ja palvelujen laatuun sekä mielipiteen- ja sananvapauteen (taulukko 13).

Kun lähtömaista on yleisesti puuttunut ”kunniallisen elämän” ja eteenpäin menemisen mahdollisuuksia, Suomen nähdään mahdollistavan näitä, ja ”juuri siksi tänne on tultu”. Kokemus siitä, missä määrin uuden elämän mahdollisuuksien koetaan avautuneen, riippuu henkilön turvapaikkaprosessin vaiheesta ja elämäntilanteesta Suomessa.

Kaksi turvapaikanhakijaa näki, että ihmiset ovat suhtautuneet hyvin. Mutta he esittivät kritiikkiä siitä, kuinka Suomi soveltaa ihmisoikeusperiaatteitaan turvapaikkapäätöksissään toivoen, että hekin saisivat oikeuden jäädä Suomeen. Työpajan keskusteluissa toivottiin median tuovan julkisuuteen, että melko monet olivat tyytymättömiä kotoutumiskoulutuksen suomen kielen opetuksen laatuun Forssassa.

Vaikka kurssilaisten tarinat jäivät lähinnä työpajan sisäiseksi avautumiseksi, kurssilaiset saivat todella tilaisuuden kertoa tarinaansa ja esittää tärkeitä pitämiään huomioita suomalaisesta yhteiskunnasta ja heidän sopeutumisestaan siihen.

Taulukko 13. Elämä kotimaassa ja Suomessa? Haastattelujen tulokset

Elämä Suomessa	Elämä kotimaassa
• Elämä toimii järjestelmällisesti • Yhdenvertaisuus naisten ja miesten välillä • Uutta sähköinen systeemi – maksut, laskut, ajanvaraukset jne. • Verotusjärjestelmä, pystytään tarjoamaan palveluja, sakot opettavat kunnioittamaan sääntöjä • Yhteiskunnallinen järjestelmä, koulutus, sosiaaliturva • Sananvapaus ja turvallisuus	• Sosiaalinen elämä: perhe, yhteisö, heimo, kylä tuntee toisensa • Ei (ollut) sähköistä järjestelmää Suomen tasolla • Sotaa, kehityksen jarru • On laki mutta ei noudateta; ei sakoteta, jos rikkoo lakia • Silti kaipaen ja rakastan elämää Irakissa
• Elämä hyvällä mallilla • Myönteistä yhdenvertaisuus, kansan kunnioittaminen, sosiaaliturva, demokratia ja sananvapaus toimii • Opetuksen laatu korkea, lasten ja äitien asiat pelaavat • Nuorista ja vanhuksista huolehtiminen • Verojärjestelmä hyvä, koska se turvaa palveluja ja kansalaisten kunnioittamista	• Samoilla linjoilla kuin Suomessa, mutta paperilla • Hallinnon korruptio, koulutusta mutta ei työtä • Terveystieteiden huolto virkamiehille hyvä, muilla huono palvelu tai kalliit yksityiset • Maksetaan veroja mutta osa menee palveluihin • Kuullut huonoja asioita kotimaasta, mutta positiivisuus auttaa, en ole kohdannut pahoja vaikeuksia • Markkinointi huonoilla asioilla ei hyvä tapa (toi valtaan

	Trumpin) - Kunnioitan äiti Teresa – ylistää hyvää - Toivon medialta samaa menetelmää – markkinoidaan hyviä asioita, voi kritisoida oikealla tyylillä
Miksi valitsin Suomen? - Suomi noudattaa ihmisoikeuksia, kehittynyt maa - Oletko tyytyväinen/iloiten? Mitkä asiat vaikuttavat? - Kyllä, syynä se että olen turvassa - Voitko kuvailla elämää Suomessa? - Kaunis ja ihana maa, ei monimutkainen, kaikki samalla viivalla lain edessä	Millainen elämä kotimaassa? - Turvaton, puuttui palveluita - Mitkä pääasiat mediassa teillä? - Uutiset monista aiheista, kun ei puututa sisäpolitiikkaan tai valtiojärjestelmään, ei korruptiosta
- Suomi antaa mahdollisuuden elää kunniakkaasti - Olen tyytyväinen, Suomi antaa toivoa, turvallisuutta mielenrahaa - Palvelut laadukkaita, kelit huonot talvella	- Kotimaassa vaikeata, hyvin koulutetuille ei mahdollisuuksia menestyä elämässä (ennen sotaa parempi muttei Suomen tasolla) - Media kotimaassa: monipuolisesti maailman asiat, valtiota ei arvostella (pienää kritiikkiä voi antaa)
- Edelleen hämärää, kun ollaan paperittomia – emme näe vielä hyviä puolia, koska tulevaisuus on tuntematon – karkotetaan vai muuttuuko positiiviseksi - Paikalliset ihmiset kohdelleet hyvin - Ihmisoikeudet vs. yllättävät kielteiset päätökset (millä perusteilla?) - On oltu aktiivisia ja maksettu veroja (3 kk sossun varassa, sitten töissä, mutta nyt puuttuu työtä, oleskelulupa) - Vaikka suomalainen puoliso, kaikki ovat meitä vastaan, ei valoa tunnelin päässä. - Toivoisimme, että oikeudenmukaisuus toteutuisi meidänkin kohdalla, olemme uhranneet paljon, nyt ei muuta kuin turvallisuus.	- Lähdettiin pakoon sotaa ja tuhoa Irakissa, palvelut maan tasalla - Haluttiin mielenrauhaa ja elämää
- Iloinen, koska Suomessa ja kiitän siitä - Rauhallinen ja hyvä elämä - Hyviä mutta ujoja ihmisiä, kylmää	Kotimaassa ei demokratiaa, ei voi sanoa mielipiteitä, poliisi huono, presidentti diktaattori
- Toive median edustajille (tietoa tästä oikeille tahoille, jotka päättävät): turvapaikan saaneiden suomen kielen opetus Forssassa ei ota huomioon eri tasolla olevia opiskelijoita, opettajia liian vähän. - Toivomme isoa muutosta tähän – tarvittaisiin eriyttämistä opetusmenetelmissä.	
- Kuuluu ymmärtää uutta yhteiskuntaa ja sopeutua, myös kylmään - Kaunis eurooppalainen maa, vapaudet hienoa (sanan- ja uskonnonvapaus, toisten kulttuurien kunnioitus) - Toivomme tulevamme hyödyllisiksi yhteiskunnassa. Haluamme osallista ja maksaa veroja – toivon tätä näkökulmaa medialta. - Sääntöjen/lain kunnioitus, suomalaiset haluavat olla kunnan väkeä - Vaikea yhtälö: koto-koulutuksessa tuhlataan aikaa ja varoja, toiset oppii ja toiset ei - Tulisi pistää töihin oppimaan myös kieltä, jolloin sopeutuu paremmin yhteiskuntaan, - Paljon puhetta, jossa puolustellaan: (1) vähän töitä, joissa ei tarvita hyvää suomea, (2) korkea työturvallisuuslainsäädäntö - TE-tsto voisi olla aktiivisempi – esim. harjoittelijoiksi ilman palkkaa ja ehkä sen jälkeen työhön	Median aiheita meillä: sodat, huonosti toimiva hallitus, terrorismi ja miten se vaikuttaa, arkielämä
Rauhallinen maa, helppoa, kylmää, vihreää, sananvapaus, ihmisten oikeuksien kunnioitus	- Afganistanissa ei rauhaa, elämä vaikeaa, ei kunnioiteta oikeuksia eikä lakia - Kaunis maa mutta hallitus paha
Mitä huomasit ensin? - Suomi on todella kaunis Ero Suomi vs. Syyria? - Suurin ero sananvapaus, täällä voi sanoa mielensä mukaan.	Syyriassa ei median vapautta; voi kirjoittaa politiikasta, taiteesta ja urheilusta sitä, mitä hallitus hyväksyy.

Toimittajien oma kokemus päivästä oli erittäin myönteinen. Kysymyksiä ja keskustelua syntyi runsaasti, ja teema koettiin tärkeäksi. Päivän anti lieenee myös selventänyt toimittajien omaa käsitystä siitä, miten media voi laajentaa mielikuvia maahanmuuttajista ja edistää seudun suotuisaa asenneilmastoa hyville suhteille (taulukko 14).

Taulukko 14. Toimittajien vastauksia mediapajan palautekyselyyn

Millaisen kuvan sait Voima-kurssin osallistujien osaamisesta?	<i>"Osallistujien koulutustaso oli todella korkea. Kielitaito (englanti ja suomi) kovin vaihtelevaa."</i> <i>"Osallistujien koulutustaso on erittäin vaihtelevaa. Samoin englannin ja suomen kielen taito, mikä vaikuttaa kovasti kantasuomalaisten ja heidän välisen kommunikoinnin mahdollisuuteen."</i>
Mikä päivän ohjelmassa oli hyvää ja millä tavoin ajattelet kurssilaisten hyötynneen siitä?	<i>"Yhteisöllisyys korostui vahvasti. Selkeästi kaikilla oli hyvä olla. ja keskusteluissa päästiin kiinni moniin tärkeisiin asioihin. Mediatyöpajan vetäjän näkökulmasta arvioisin, että monelle kurssilaiselle uutta oli suomalainen sananvapaus ja median riippumattomuus."</i> <i>"Olen tyytyväinen, että saimme aikaan keskustelua. Myös parityöskentely auttoi varmasti sitä, että kaikki saivat ajan kulumaan. Aiheena oli pitkälti sananvapaus, ja se on erittäin ajankohtainen aihe ihan kaikkialla maailmassa. Uskon, että jokaisen oli hyödyllistä pohtia tätä olennaista ihmisoikeuttamme."</i>
Mitä kehittäisit, jos vastaava toteutettaisiin uudelleen?	<i>"Ehkä kehittäisin erilaisin harjoituksin syvällisempää tietämystä siitä, miten media Suomessa toimii – ja ei toimi. Eli toisin tietoisuuteen mm. sen, mikä on valemedia, mihin valemedian sisällöntuottajat pyrkivät ja miksi."</i> <i>"Voisin esimerkiksi miettiä täsmäkysymyksiä heille, jotta olisin saanut enemmän tietoa heidän lehdistönvapaudestaan ja siitä, missä määrin media on osa heidän arkeaan."</i>
Syntyikö päivän yhteydessä jatkosuunnitelmia yhteistyöstä kurssilaisten kanssa? Millaisia juttuja mahdollisesti teet ja julkaiset?	<i>"Osallistujat esittivät toiveen, että voisimme kirjoittaa jutun suomen kielen opetuksen ongelmista Forssassa. Tein jutun Forssan Lehteen haastattelemalla yhtä suomen kielen opiskelijaa (osallistuu myös TRUST-hankkeeseen) sekä koulutuslaitoksen edustajaa. Juttu julkaistaan kuluvalle viikolla."</i>
Millä tavoin paikallinen media voi tulevaisuudessa edistää maahanmuuttajien hyvää sijoittumista seudun elämään sekä tätä tukevaa asenneilmastoa?	<i>"Kertomalla positiivisia tosielämän tarinoita heidän pääsemisestään osaksi yhteisöämme niin työntekijöinä, yrittäjinä kuin vaikkapa jalkapallon harrastajina. Positiiviset kertomukset maahanmuuttajien integroitumisesta ovat tärkeitä. Toki myös epäkohtia on syytä nostaa esiin. Sekin voi auttaa integroitumisessa sekä auttaa osaltaan ymmärtämään kotoutumisen vaikeutta."</i> <i>"Paikallinen media voi tehdä juttuja onnistuneesta kotoutumisesta; siitä, kun maahanmuuttaja on työllistynyt/saanut opiskelupaikan, näiden asioiden hyvästä etenemisestä mielellään yhdessä kantasuomalaisen työnantajan/opinto-ohjaajan/opiskelukaverin kanssa."</i>

5. Miten pääsen työhön tai koulutukseen? Työllisyys- ja koulutuspaja

Miten pääsen työhön tai koulutukseen? (2 pv)

- Sinun taidot ja kokemus auttavat pääsemään työhön tai kouluun, jossa opit lisää.

Kaupungin työllisyyspalvelut vastasivat kahden päivän työpajakokonaisuudesta, jossa keskityttiin kurssilaisten työllistymismahdollisuuksiin. Ensimmäisenä päivänä kurssilaiset saivat kertoa unelma-ammateistaan Suomessa sekä osaamisestaan, kokemuksestaan ja koulutuksestaan, jota heillä jo on ja joka auttaa unelmien toteuttamiseksi. Päivässä informoitiin saatavilla olevista palveluista. Lisäksi annettiin runsaasti tilaa kysymysten esittämiseen, joista keskusteltiin ja joista osa kirjattiin ylös seuraavan työpajapäivän suunnittelua varten.

Osallistujat näkivät päivän erittäin myönteisessä valossa ja kokivat tulleen kuulluiksi (taulukko 14). Erään vastaajan luettelo päivän annista sisälsi monia asioita:

Opimme aina uusia asioita.

- *Mahdollisuudet löytää uusi työ tai aloittaa pienyritys.*
- *Koulutuksen ja itsensä kehittämisen tärkeys voidakseen löytää paikkansa työmarkkinoilla.*
- *Mahdollisuus saada lainaa perustaakseen liiketoimintaa.*
- *Luottokortit.*

Taulukko 14. Palaute työllisyyspajan ensimmäisestä päivästä

Mitä uutta opit/tajusit päivän aikana?	Mikä päivässä oli hyvää? Mikä ei ollut hyvää?
<i>"Opetus oli hyvää ja rikasta erityisesti siinä, kun tunnistettiin osallistujien taitoja sekä heidän mahdollisuuksiaan palveluihin, jolla tuetaan kotoutumista suomalaiseen yhteiskuntaan. Opetus oli hyvää myös liittyen työtilaisuuksiin, itsensä toteuttamiseen sekä nousemiseen turhautumisesta, joka ympäröi monia meistä."</i> <i>"Tämä oli hyvä päivä. Opimme, miten hyötyä Ohjaamosta ja mistä asioista voimme kysyä."</i> <i>"Sain infoa Ohjaamon toiminnasta ja sen tavasta auttaa löytämään koulutus- ja työllistymissuunnitelmia."</i> <i>"Tänään puhuimme siitä, mitä työtä ajattelempa tekevämme Suomessa."</i> <i>"Opimme aina uusia asioita."</i> - <i>Mahdollisuudet löytää uusi työ tai aloittaa pienyritys.</i> - <i>Koulutuksen ja itsensä kehittämisen tärkeys voidakseen löytää paikkansa työmarkkinoilla.</i> - <i>Mahdollisuus saada lainaa perustaakseen liiketoimintaa.</i> - <i>Luottokortit."</i>	<i>"Hyvä asia on, että kouluttajat ymmärsivät maahanmuuttajien esiin nostamia kysymyksiä. Näemme, että heillä on empaattista suhtautumista ongelmiin, joita tulijat kohtaavat ja jotka estävät kotoutumista sekä halua auttaa tulijoiden toiveiden toteutumisessa."</i> <i>"Ei ollut mitään huonoa. On kuitenkin tärkeää, että maahanmuuttajien ehdotuksia toteutetaan oikeasti niin, etteivät asiat jää vain "musteeksi paperille". Maahanmuuttajat haluavat palvella suomalaista yhteiskuntaa heidän monilla taidoillaan."</i> <i>"Hyvä asia oli se, että oli riittävästi aikaa keskusteluun! Ei ollut mitään huonoa."</i> <i>"Kaikki oli hyvää."</i> <i>"Opin, että ainut mahdollisuus ei ole löytää työpaikka Suomessa vaan voi myös perustaa oman yrityksen."</i> <i>"Kaikki oli hyvää. Kiitos paljon!"</i>

Toisena päivänä annettiin monipuolisesti tietoa työllistymisen mahdollisuuksista Forssassa sekä työntekijänä että aloittamalla yrityksen. Päivään oli kutsuttu vierailemaan asiantuntijoita Forssan Yrityskehityksestä ja Seutukrystä sekä paikallisen pankin edustaja. Kurssilaiset olivat sangen tyytyväisiä saamiinsa tietoihin ja neuvoihin (sitaatit ja taulukko 15):

"Tämä oli erityinen päivä. Työhön liittyvät aiheet, koulutus, urakehitys, pienyrityksen aloittaminen, lainan saaminen jne. valaistiin kaikki hyvin."

"Loistavia ja ammattitaitoisia ihmisiä vetivät tämän kurssin. He opettivat monia asioita, joita voimme käyttää tulevaisuudessa."

"Päivä oli täynnä informaatiota siitä, kuinka voin rakentaa tulevaisuuttani."

Taulukko 15. Palaute työllisyyspajan toisesta päivästä	
Mitä uutta opit/tajusit päivän aikana?	Mikä päivässä oli hyvää? Mikä ei ollut hyvää?
<i>"Tajusin, että on paljon työmahdollisuuksia. Mutta edellytykset saada työtä ovat lähes mahdottomat niille, joilla ei ole oleskelulupaa."</i> <i>"Opin paljon yrityksistä ja yhdistyksistä Suomessa sekä kuinka voin olla omatoiminen ja kykenevä edistämään osaamistani ja uraani niin, että voin toimia oman ja yhteisön menestyksen hyväksi."</i> <i>"Info oli rikas, tiivis ja hyödyllinen erityisesti liittyen pienyrityksen perustamiseen, veroihin ja pankkiasioihin."</i> <i>"Työpaja oli täynnä hyödyllistä ja arvokasta tietoa, ja opimme monia asioita kuten pienyrityksen perustaminen, verotusjärjestelmät, työoikeudet ja –säännöt, myös lainat ja luotto ym."</i> <i>"Työskentely kansallisissa turvallisuusorganisaatioissa edellyttää Suomen kansalaisuutta."</i> <i>"Opin paljon pienyrityksen perustamisesta ja lainan saamisesta."</i> <i>"Paljon uusia asioita työpaikoista ja koulutuksesta."</i> <i>"Päivä oli täynnä informaatiota siitä, kuinka voin rakentaa tulevaisuuttani."</i> <i>"Paljon hyviä asioita työpaikoista, yrityksen aloittamisesta, veroista, lainoista, luottokorteista ja näiden hyödyistä, mikä kaikki auttaa meitä tulevaisuudessa."</i> <i>"Tämä kurssi oli hyvä, koska opimme monia asioita työstä Suomessa. Esimerkiksi tarvitsemme apua pankista, kun haluamme perustaa oman yrityksen. Suomessa on paljon veroja, mutta meidän pitää maksaa ne ja kunnioittaa kaikkia talouselämän sääntöjä."</i> <i>"Kuinka voin aloittaa liiketoimintaa Suomessa ja mistä voin kysyä tukea siihen."</i> <i>"Erilaiset yhdistykset ja organisaatiot Suomessa, pankkien tuki, luottokortin merkitys, kuinka muuntaa akateeminen tutkinto päteväksi Suomessa."</i> <i>"Tämä oli erityinen päivä. Työhön liittyvät aiheet, koulutus, urakehitys, pienyrityksen aloittaminen, lainan saaminen jne. valaistiin kaikki hyvin."</i> <i>"Opin, kuinka voin saada työtä Suomessa ja erilaisten töiden vaatimukset, lait ja säännökset, joita tulee noudattaa työpaikoilla."</i>	<i>"Opin, miten voin olla omatoiminen; työpaikan tärkeys."</i> <i>"Tärkeintä on tietää tavoitteensa ja olla rehellinen itselleen. Huono asia on olla laiska."</i> <i>"Monet asiat olivat hyviä kuten vuorovaikutus osallistujien ja valmentajien kanssa. Kiitos kaikille, jotka mahdollistivat tämän."</i> <i>"Mielestäni kaikella oli positiivinen vaikutus!"</i> <i>"Kaikki informaatio oli hyvää, eikä mikään huonoa."</i> <i>"Hyvää on kurssin menestys. Huonoa on sen päättyminen."</i> <i>"Asiantuntijat selvittivät kaikki kysymykset."</i> <i>"Yleisesti päivä oli hauska ja täynnä infoa."</i> <i>"Kaikki oli hyvää, ja vierailijat olivat hyvin hyödyllisiä ja ystävällisiä."</i> <i>"Paljon hyvää infoa, joka auttaa pakolaisia löytämään töitä riippumatta heidän oleskelustatuksesta; tilapäistöiden merkitys, ammatit joita Suomessa erityisesti tarvitaan kuten lääkärit ja sairaanhoitajat."</i> <i>"Kaikki oli hyvää, kiitos jokaiselle!"</i> <i>"Loistavia ja ammattitaitoisia ihmisiä vetivät tämän kurssin. He opettivat monia asioita, joita voimme käyttää tulevaisuudessa."</i> <i>"Mielestäni kaikki oli hyvää. Vietin hyvää aikaa ystävällisten ihmisten kanssa."</i>